

GAZETA ANTIREVIZIONISTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU FILIPESCU 30.

ORGAN DE DOCUMENTARE
APARE SĂPTĂMÂNAL

REDACTOR ȘI EDITOR
ISAIA TOLAN

Ac de cojocul lor?

Asalturi iredentiste asupra socialistilor

Nici asta nu ni-i 'ngăduit: să ne 'ngrijim de desromânizați

dat să asistăm de-o vreme — și nu ne miră de loc, după atâta abuz de toleranță — partea noastră nu putea veni decât cea cealaltă decât abuz de toleranță — la o tot mai cutoare, la o tot mai palmuitoare, la o presei ungurești dela noi. psul partidului maghiar, „Képes Újság”, a cutoare să polemizeze Nov. cu un comunicat al sionismului general referitor la recușarea arestatului Gradicek c'a în tabăra din Jankapuszta, și pe hârtie sfruntată minciună mișii oficiali ai ziarelor pariau au constatat că Jankapuszta-i omeniu fanteziei, și spunând instigă prin pomenirea pustiilor împotriva minorității maghiare din România. La 3 Dec., și ziar oficial a publicat un col de instigație, în care se răscăla în indemnul ce s'a dat instigărilor minorității maghiare ca să instigă: mulțumiți-vă că n'am put încă să imităm pe catalani, și pe germanii din Cehoslovacia, pe slavii din Italia, pe ucrainenii din Polonia, cari își manifestă ură prin răcoale sau prin rea statului! Tot în săptămâna asta, „Brassoi Lapok” a publicat un articol despre ziua de 1 Dec., când că ungurii din Ardeal se răscăla ea cu strângere de inimă. și ziar s'a dat la începutul săptămânii la o scandaluoasă instigație în contra analizei de sânge ce se făc în Săcuime și 'n tinutul zii medicii dela „Astra”. Instigația corespondentului săcuimesc al „Brassoi Lapok” a fost reproșată în ziarele budapestane din 5 Dec., cu adaosuri despre torbății și alte mijloace barbare cari s'ar lua sângele dela femei, și tare ni se pare că și astată satanică născocire n'a fost pusă relației lui „Brassoi Lapok” ziarele budapestane — fiindcă toate a apărut cu același text —, a fost comunicată astfel de corespondentul ziarului dela Brașov, așa cum corespondentul comun Timișoara al lui „Brassoi Lapok” și al lui „Pesti Hirlap” a adăugat în versiunea destinată lui „Pesti Hirlap” a corespondenței ce-a trimis-o lui brașovean cu privire la imunitățile interne, că M. Sa Regele Marele Voivod Mihai n'au semnat decât câte-un milion. Tutoare îndrăzneli le pun acum vârf zăvile infernale ce se debitează joi incoace pe pagini întregi pre expulzările din Iugoslavia. deajuns, pentru caracterizarea îndrăzneli, să arătăm că 'n timp „Budapesti Hirlap” arată c'a fost expulzată între alții o mamă cu copil la sân, și că în Subotia își teapă expulzarea trei mii de inși, „Pesti Hirlap” dela Arad” afirmă s'a aruncat peste graniță un coș de șase luni ridicat dela azil, și așteaptă la Subotia expulzarea 28 de mii de minoritari! La ce presă maghiară avem în România!

Si iată până unde mergem cu conștiința noastră toleranță!

Socialiștii din Ungaria, precum am arătat în n-rul al 12-lea al „Gazetei Antirevizioniste”, sunt acum, în preajma congresului, foarte asaltați de iredentă maghiară, care urmărește să și-i facă tovarăși în luptă împotriva tratatului de pace.

Nu-i greu de ghicit calculul din care pornește asaltul acesta.

Cu toate că trebuie să recunoaștem că a făcut mari cuceriri în străinătate, revizionismul maghiar n'a pătruns efectiv decât în locuri pe cari le-a cointeresat economiceste sau le-a putut șperțui. Prin mijloace sentimentale n'a putut răzbi decât în țările invinse, dar și acolo numai în măsura și 'n epocile în cari o admitea politica respectivului stat. (Raporturile față de revizionismul maghiar ale Bulgariei și Germaniei sunt foarte elocvente în această privință). În celelalte părți revizionismul maghiar s'a isbit mereu de o opoziție binemotivată, pricinuită de reacționismul, de anti-democratismul unguresc. Străinii la cari apela revizionismul maghiar, nu puteau să uite că pozează 'n victimă, că vorbește despre liberalism și că voiește să „elibereze” alte popoare o țară care-i cea mai asupritoare, cea mai reacționară din toată Europa. Constatarea aceasta făcută de trimișii Ligii Revizioniste, a fost pusă de ne-numărate ori pe hârtie la Budapesta. Se pot cita zeci și zeci de articole, scrise ca să avertizeze oficialitatea maghiară că-i de geaba orice opintire revizionistă, până nu se va face întâi o revizuire internă.

Deci se caută acum să se inhame la carul revizionismului socialist. Ca să pretindă revizuirea dăștii, democrației, proletarii. Și anume, precum am arătat acum două săptămâni, să o pretindă în interesul „social” al maselor nevoiașe din cuprinsul fostei Ungării.

Un început de convertire a socialistilor din Ungaria la iredentism s'a făcut deja. Precum am mai arătat, oficiosul lor, „Népszava”, lăsat până acum câteva luni să intre 'n România, s'a dat atât de mult pe brazda iredentistă, încât a trebuit să i se oprescă acceasul la noi. Cu puțin

mai înainte de această schimbare la față a oficiosului, partidul socialist a trimis oficial reprezentanți — pentru întâia oară în anii din urmă — la o demonstrație iredentistă dela Hodmezővásárhely. Terenul era deci pregătit, ca să vină acum în preajma congresului general un fost deputat în parlamentul cehoslovac, repatriatul la Budapesta Ludovic Surányi, odinioară tipograf, și să publice acea carte bizară despre care am mai vorbit acum două săptămâni: „Noul plan de lucru socialist”, provocare fățișă ca să se proclame în congres convertirea la iredentism, punerea oficiosului „Népszava” în slujba declarată a revizionismului, și apelarea la socialistii din străinătate ca să sară 'n ajutorul Ungariei.

Cartea lui Surányi a fost comentată acum săptămâna de președintele Ligii Revizioniste Herczeg Ferenc, printr'un lung și foarte ipocrit articol apărut în fruntea coloanelor lui „Pesti Hirlap” (2 Dec.). Era cel mai indicat șvabul renegat din fruntea Ligii Revizioniste să iscălească acest comentat, această provocare adresată congresului socialist, pentru că i o unealtă putredă de bogată a latifundiarilor din Ungaria și pentru că în „Pesti Hirlap” au mai apărut o serie de astfel de somații ale sale adresate socialistilor, iar cartea lui Surányi este fără doar și poate comandată de el, de Liga lui Revizionistă.

D. Herczeg încearcă să-i atragă pe socialisti prin două lucruri: spunându-le că social-democrația din statele succesoare este naționalistă, șovinistă, ba cea din Austria s'a făcut unealtă a Micii Inteligente, făcând o senzație mondială din „minciuna” cu contrabanda de arme a Ungariei; apoi dăscăindu-i printr'un citat care nu spunc nimic, că Marx și Engels au fost apărători incarnați ai integrității teritoriale austro-ungare. Bietul Marx și bietul Engels, ajunși apologeti ai Ungariei latifundiare și instrumente ale regimului celor dela Orgovany și dela hotelul „Britannia”!

Am reprodus acestea din articolul șvabului renegat al Ligii Revizioniste maghiare pentru că să se cunoască nostimele mijloace de persuasiune ce se folosesc la Budapesta pentru captarea socialistilor, și pentru ca să se știe, de cumva congresul din săptămâna aceasta al partidului va cădea în cursă, ce argumentații i-au „convins”

pe socialistii unguri să se facă unelte ale celor mai reacționari și mai tirani dintre reacționarii și tiranii Europei.

Mult mai interesante decât sunt însă, decât persuasiunile acestea ale lui Herczeg Ferenc, indemnurile ce le citează din cartea lui Surányi, și anume relativ la cursa pe care trebuie s'o 'ntindă socialistii unguri tovarășilor din țările apusene.

Cităm:

„Ludovic Surányi, social-democratul credincios principiilor, trage din toate acestea concluzia, că partidul socialist maghiar, cinstind tradițiile lui Marx și Engels, trebuie să se pună pe baza integrității teritoriale a Ungariei milenare. Spune: Prin noul plan de lucru trebuie declarat că în interesul scopului, partidul este dispus să ducă luptă comună cu organele chemate ale societății naționale (cu TESz, EME, cu MOVE și cu celelalte societăți ale călăilor „albi” ai socialistilor n. tr.). Pentru a dovedi aceasta, congresul să declare că va organiza la Paști, la sărbătoarea Inverii, dimpreună cu societatea națională (cu TESz, EME, MOVE, etc. — n. tr.) și cu participarea largă a provinciei, un congres la Vermező (lângă Budapesta, acolo unde a primit defilările regentul Horthy când a intrat în Budapesta ca să dea pe socialisti pe mâna ofițerilor dela „Britannia”, și unde le-a primit la 16 Nov., când și-a sărbătorit aniversarea domniei, n. tr.), având să invite la congres pe conducătorii socialistilor englezi, francezi, belgieni, și mulțimea de milioane de inși ce va fi acolo să pretindă convocarea unei noi conferințe de pace și repararea greselilor ce s'au făcut în jurul Parisului. (Așa li se zice în Ungaria peiorativ tratatelor de pace: tratatele din jurul Parisului — n. tr.) De asemenea să proclame congresul, că partidul se va apuca fără zăbavă să lumineze în astfel de direcție opinia publică din străinătate, că imbucătățirea Ungariei Mari și a Austriei-Mari a distrus întâi de toate viața și progresul popoarelor cari trăiesc aci”.

Herczeg Ferenc adaugă dela sine:

„Noi așa găsim că mersul acesta de idei este nedesmintibil logic și nu avemce-i adăoga. Ni-ar plăcea dacă partidul social-democrat din Ungaria l-ar găsi tot așa”.

Rămâne să vedem cum „il va

Continuare în pagina 2-a

În ziarul „Universul” s'a putut citi săptămâna aceasta o prețioasă corespondență din Odorhel: S'a sfârșit la 3 Dec. o capelă ortodoxă în comuna Biborțeni din Săcuime, și s'au botezat cu-acest prilej în legea ortodoxă 24 de familii de desromânizați. Revenirea la matcă a acestor români săcuizați a fost prilej de mare sărbătoare. S'au botezat în prezența d-lui prefect al Odorhelului G. Andreiaș și-a foarte multor intelectuali români din ținut. Sfârșirea capelei a oficiat-o pâr. protopop A. Nistor din Sf. Gheorghe, cu părinții I. Rusan din Odorhel, I. Popa din Vârghiș și Ion Garcea. Li s'a predicat celor 24 de familii în limba ungurească, pentru că nu mai știu românește.

La știrea aceasta corespondentul „Universului” adaugă: de geaba orice, dacă statul continuă să dea desromânizaților școli de stat cu limba de predare maghiară! Ca de-o pildă celor din Boloșteni, cari au la școala de stat trei învățători unguri și nici un român.

Precum se poate vedea și din acest amănunt, revenirea la matcă a desromânizaților din Săcuime e întâi de toate un act de conștiință, și abia în mică măsură sau indirect un act influențat.

Înțelegem deci de ce partidul maghiar sare ca mușcat de șarpe!

În n-rul din 2 crt. al semioficiosului său „Keleti Újság” s'a brodat pe chestiunea redeșteptării celor din Biborțeni o instigație dintre cele mai urâte, urmată la 4 Dec. de-o alarmă generală a presei budapestane, pe baza unei stereotipe corepondențe dela Cluj în care actul personal de conștiință al desromânizaților din Biborțeni a fost prezentat ca rezultat al unor presiuni oficiale, bune de arătat Societății Naționalelor.

Să nu ne mire dacă complicitatea aceasta a partidului maghiar cu Budapesta va duce ca mâine la un nou demers la Geneva. N'ar fi pentru întâia oară când Budapesta și cu partidul său grofesc dela Cluj ne interzice să reprimim la sânul națiunii românești pe victimele proselismului maghiar. Faimoasa pără pe chestia așa botezată de el „analize a numelui” tot acest scop l-a avut.

Câte moșii îndatorate au trecut în Ungaria în mâna băncilor într'un an

„Budapesti Hirlap”, semificiosul guvernului maghiar, anunță în numărul din 4 Dec. crt., după relatările ce le dă prin „Pesti Tözsde” directorul de bancă Edmond Makkai din Hodmezővásárhely, că deși unele categorii de pământuri și moșii ipotecate sunt apărute prin lege, averea imobiliară a băncilor din Ungaria a crescut în ultimul an dela 36.8 milioane pengő la 47.7 milioane (în valuta noastră: un miliard și un sfert). Din sporul acesta de 10 milioane, 5 milioane de pengő reprezintă moșii achiziționate de bănci între Dunăre și Tisa.

E păcat că autorul n'a arătat sau semificiosul n'a reprodus lista băncilor cari și-au sporit astfel averea

în dauna debitorilor. Nu de alta, ci pentru că am fi avut o nouă dovadă a solitudinii ce-o are față de țărani nevoiași oficialitatea maghiară. E sigur că în fruntea listei am fi văzut-o pe Banca de credit agricol, înființată de guvern pentru ca să sprijinească pe cel o seamă de privilegiați cari au fost improprietăți. Precum am arătat în n-rul al 2-lea al „Gazetei Antirevizioniste”, banca aceasta de stat, bancă declarat filantropică, pusese până la 1925 mâna pe 2592 iugăre, iar la 1933 a ajuns să aibă 32.403 de iugăre cadastrale, luate dela improprietăți cari s'au îndatorat la ea ca să plătească prețul uriaș al pământului căpătat.

După ce-a despădurit Ardealul, Ungaria împă- durește pusta maghiară

Parlamentul unguresc, precum am arătat și în numărul trecut, a votat o lege pentru apărarea pădurilor. Legea prevede de o parte măsuri în contra turiștilor și a altora cari ar strica pădurile, iar de altă parte promite împădurirea grabnică a unor însemnate terenuri arabile sau sterpe, obligând la aceasta pe latifundiarii cari au moșii mai mari de 2000 de iugăre.

Se cuvine să remarcăm în legătură cu această lege o vorbă ce s'a rostit în parlament, și un articol apărut în oficiosul Ligii Revizioniste „Pesti Hirlap”.

O deputată, Melczér Lilla, a spus că legea aceasta trebuia adusă de câteva zeci de ani, apoi — cf. „Budapesti Hirlap” din 29 Nov. — a rostit următoarele: „În ținuturile deslipite și în special în Ardeal se face o astfel de administrație banditească a pădurilor, încât chiar dacă am recăpăta

aceste teritorii, și-atunci vom avea să ducem grija pădurilor”. Vorba aceasta se cuvine să ne aducă aminte o interpelare făcută acum vreo 9 ani de d. dr. Dumitru Lascu în chestiunea despăduririi Ardealului. Luptătorul național dr. Lascu a arătat cu un mare lux de dovezi că Ungaria nu-i străină de vandalica defrișare a pădurilor noastre. Interpelarea a apărut în extras după „Monitorul Oficial”, și poate fi consultată cu folos de cei ce se interesează de această gravă problemă.

În ce privește articolul pomenit al lui „Pesti Hirlap”, apărut în numărul din 2 Dec., e cât se poate de semnificativ. Oficiosul Ligii Revizioniste arată că împădurirea câmpiei maghiare e necesară nu numai pentru schimbarea condițiilor climatice ale pustiilor, ci și pentru ca să se dea populației un refugiu dinaintea atacurilor antiaeriene.

Asalturi iredentiste asupra socialiștilor

Urmare din pagina 1-a

găsi” partidul social-democrat. După metamorfoza prin care a trecut în lunile din urmă, nu ne arăta dacă l-ar găsi și mai „logic” încă decât însuși șvabul renegat și multimilionar din fruntea Ligii Revizioniste. Și nu ne-ar mira să vedem că intradevăr tovarășii rămași printr-o minune în vicăci ai lui Bacsó, Somogyi și ai celorlalți socialiști asinați de ofiterii regimului latifundiarilor, se vor preta la sugestia monstruoasă ce li s'a dat: ca să invite pe socialiștii din Anglia, Franța și Belgia la un congres socialist, care va fi în realitate al lui TESZ, al lui MOVE, al lui EME, al lui Turul și al ofiterilor instructori dela Iankapuszta, și în plus să-i facă să asiste la un pronunțament pentru convocarea unei noi conferințe de pace.

Ce nu este cu puțință în Ungaria, sub regimul celei mai efective terorii!

Pentru ca socialiștii din apus să nu cadă în această cursă, am arătat depe acum toată înscenarea, ca factorii în drept să-i pună de cu vreme în cunoștință de cauză. Și am arătat-o deasemenea pentru ca să se ia aminte la două lucruri: la eventualul efect ce l-ar avea metamorfoza socialistă din Ungaria asupra social-democrației maghiare dela noi, din Cehoslovacia și din Iugoslavia, și la legăturile ce le are iredentia ungurească cu Liga Drepturilor Omului (în special în Franța), prin intermediul căreia va căuta să influențeze social-democrația apuseană.

Un primar unguresc la Chicago.

„Esti Kurir” anunță în n-rul din 29 Nov. crt., că la East-Chicago-Indiana-Harbur a fost ales primar ungur („care mai știe încă ungurește”), Andrei Rooney. E întâiul ungur ales primar în America.

Presă maghiară din Ardeal despre ziua de 1 Decembru

În „Keleti Újság”, oficiosul partidului maghiar, s'a publicat la 3 Dec. sub titlul „În numele adevărului” un articol al d-lui Șt. Sulyok, în legătură cu o invitație ce s'a făcut maghiarilor de ziua de 1 Dec. printr'un ziar românesc, ca să fie în sfârșit loiali și să colaboreze cu românii.

D. Sulyok întreabă în autentic limbaj al partidului maghiar: Dar nu suntem tot loiali de 16 ani de zile? Nu colaborăm?

Nu luăm interviuuri politicienilor români, ceea ce presa românească de pe vremea maghiară nu o făcea? Și cum suntem răsplătiți? În presa românească nu se publică, în schimb, nimic emanat dela unguri, nici chiar rectificări de lucruri evident eronate.

D. Sulyok se face cu dinadinsul că nu știe despre articolele pro-maghiare ce se scriu la intervale regulate în anumite co-

tidiane românești, în ale coloane nu poate apărea odată vreo critică a pro-maghiare ce se întâmplă. Dar mai grav e altceva: colul d-sale. Și anume:

Ca să scoată în evidență zăv de marea loialitate a lui maghiar, autorul în-

Ce-au făcut, în comparașie purtarea loială a ungurilor. De-o pildă catalanii, basci, așa ni se pare, și-au exprimat destul de evident loialitatea. Sau slavii din Italia, care dedau la o politică de vi sau germanii din Cehoslovacia stau pe punctul de al negării statului, sau ucrainenii din Polonia, cari au pacificat cu armata.

Comparașia d-lui Sulyok dreptul o provocare. Mă seamă după cele ce s'a întâmplat în Octomvrie în instigații la partidul maghiar câteva sate din Săcuiș.

Mișcarea ungurească din ținutul Huiedinului

Am relatat în n-rul al 5-lea al „Gazetei Antirevizioniste” despre o mișcare ce s'a pornit în toamnă în ținutul Calăteilor ca să se monopolizeze alimentarea orașelor ardelen de către populația maghiară, organizată în acest scop în cooperative sătești.

Inițiativa s'a hotărât într'un congres pus la cale de romancierul și sculptorul Carol Koos, ținut în casa popii protestant din Căpușul-Mic, cu participarea preoților și celorlalți intelectuali unguri din ținut, și deasemenea a studenților maghiari din partea locului.

Ca o primă consecință a hotărârilor adunării urmează să se deschidă în curând un muzeu și mai apoi o casă culturală, o universitate populară și o bibliotecă. Ne informează despre aceasta o lungă corespondență apărută în „Budapesti Hirlap” din 2 Dec. crt. Muzeul e pe bună cale înfiripat. D. Koos, cu trei studenți și cu alți câțiva tovarăși, a culegerat tot ținutul Hue-

dinului, și a adunat un stoc de lucruri vechi care sortite să se piardă. Mai să se înceapă la primăvara viitoare muzeului.

Despre scopul acțiunii apăsătoare pe care unii-alții ar crede că mai științifică, artistică și rală, ne informează Tot Hirlap”, prin următoarele spuse corespondentului său Carol Koos:

„Contrabalansează cu înconștiinței naționale și de sentimentul permanent al u-

se-l provoacă soarta minor-

La cele de mai sus e neadugăm un coment. contra acțiunii d-lui Carol ci la adresa românilor. În această a intelectualilor mold din ținutul Huiedinului ar fi imitată și de-ai noștri. că avem și noi atâtea de a în direcția salvării comorilor grafice, și pentru că e-așa de de simțită nevoia de a intelectualilor noștri din preocupări mai înalte, care scoată întru câțiva din pânșul cotidianismului.

Pax Hungarica

de Ost. Lupăș

Deodată cu propaganda pentru revizuirea tratatelor de pace, vecinii noștri de peste Tisa încearcă să convingă lumea, că sunt dispuși să procedeze și la revizuirea conștiinței lor naționale. Ne este dat să asistăm astfel la unul din cele mai dramatice fenomene sociale, când o națiune care a făcut atâtea caz din împlinirea unui mileniu de existență europeană, se vede nevoită să constate că întreg trecutul ei de până aci a fost un nonsens și că abia acum se deschid pentru ea orizonturile unei civilizații proprii. În ce ne privește, mărturisim că nu prea vedem posibilitățile de realizare, pe pusta ungurească, a acestei noi spețe de civilizație. Totuși dat fiind că aspectele ei viitoare ne sunt înfățișate în culori foarte atractive, ne vom permite să su-

punem unei succinte analize cea mai recentă formulă ideologică, lansată pe piața internațională de oficinele propagandei revizioniste. Este vorba anume de studiul dlui Ladislau Ottlik, intitulat „Pax Hungarica” și publicat în numărul din Noembrie a. c. al revistei „Nouvelle Revue de Hongrie”.

„Pax Hungarica” nu ar fi altceva — după d. Ladislau Ottlik — decât însăși civilizația care a făcut să predomine în decursul veacurilor la toate popoarele care au locuit în bazinul dunărean, ideea de libertate, în cel mai occidental înțeles al cuvântului. Caracteristicile acestei civilizații, profund maghiare, sunt două: primatul teritoriului și „una eademque libertas”, iar corolarul: Primatul teritoriului prețioasă, ca bazinul Carpaților, cu

toate bogățiile sale naturale să constituie o moștenire, comună asupra căreia să dețină drepturi egale toate națiunile din vechea împărăție, iar ideea de libertate în sens maghiar este singura care oferă garanții pentru dezvoltarea propice a tuturor acestor națiuni, fără a provoca dominațiunea unilaterală și absolută a vreunei națiuni asupra altelei.

Evident d. Ladislau Ottlik nu aduce nici un argument pentru a demonstra, că națiunea maghiară a respectat libertatea națiunilor conlocuitoare din bazinul dunărean, ba din contră constată, cu mult regret, că istoria Ungariei continuă să cultive „legende eroice” ale Ungurilor prezentându-i pe aceștia ca niște războinici temuți, deși însăși expediția lui Arpad nu a fost sângeroasă și triumfală, pentru că la venirea lor în Panonia nici nu au avut cu cine să se războiască, fiind această regiune în cea mai mare parte, nelocuită. Dacă totuși

d. Ladislau Ottlik convine să recunoască intoleranța ce s'a manifestat uneori din partea claselor burgheze a maghiarimii, dsa atribuie această intoleranță nemaghiarilor din motivul că întreaga clasă burgheză maghiară este constituită din elemente asimilate. „Intoleranța asimilaților — scrie d. Ladislau Ottlik — este de altfel cel mai eclatant document despre forța cuceritoare, care se ascunde în ideea civilizației maghiare”. Noi credem că judecând lucrurile prin prisma istoriei, d. L. Ottlik nu are dreptate. Faptul că în cadrele națiunii maghiare au ajuns la situații înalte atâtea „asimilați” denotă mai mult o slăbiciune congenitală a acestei națiuni, decât o „forță cuceritoare”. În sprijinul nostru pledează împrejurarea, că Ungurii nu au dat civilizației nici un reprezentant autentic al rasei lor. Cât de săracă este națiunea maghiară în această privință, rezultă din chiar cuprinsul revistei

conduse de d. Ladislau Ottlik. Numărul din Octombrie al revistei „Nouvelle Revue de Hongrie” prezintă lumii pe Nicolae O'ah și pe cei doi Huniade reprezentanți ai națiunii maghiare, când în realitate ei angajau națiunii române. Dar d. Ladislau Ottlik nu are dreptate nici când afirmă, că în Ungaria „asimilații” erau intoleranți. Că rămânem la exemplul de moștenire vom arăta că Ungurii înșiși consideră ca cel mai tolerant și drept rege pe un Huniade: Matia. Zadar nic încearcă d. Ladislau Ottlik să ascundă viciul intoleranței indeosebi față de Habsburgii. Pentru a dovedi de libertate ungurească dovedit a fi mai aspră chiar decât ideea de servitudine austriacă. Și una și alta au provocat, eași opresiune seculară, și reînvia înseamnă a ne reînvia îndărăt cu o mie de ani.

D. Ladislau Ottlik și generația maghiară, care p-

Hungari ante portas..

Vreme ce diplomații Europei se să imprăstie norii gri ce i-a dat deasupra continentului revizionismul maghiar cu terorismele sale, Budapesta lumca ce nu-și încapă în zicala românească despre ele ce iese la drum!

Gratim în altă parte a numărului nostru de față dementa comorare ce o face „Pesti Hirlap” versării de 20 de ani a spării Belgradului de către oșmaghiare. — Să ne aducem în te acum când dela Belgrad iarăși vânturi ca acelea din anului 1914, că acum 20 de trupele noastre și-au pus pîlul în Belgrad, — așa-și îmbată forii oficiosul Ligii Revizioniste.

Ionul acesta nu e izolat în sa budapestană.

1 Dec. — adevă în ziua versării unirii dela Alba-Iulia omănilor — ziarul iredentist opoziție „Magyarság” a publicat sub titlul „Exemplul Barchizi” (adevă al lui Hamilcar, Hasdrubal și Hannibal) un articol semide directorul său Alex. Pethő, lemnător la un război desdăduit asemenea aceluia al taginei în contra Romei.

Un articol prea interesant colul acesta al d-lui Pethő, să nu ne mulțumim cu-o simsemnalare.

Introducerea autorul se ntreafirește! Ce vrea cu provocăe ei Mica Antantă? Să mai imodată Ungaria? Să ne arunce mocirla unui defetism care să asigure pentru decenii întregi urarea prăzii? Sau să ajungă Treuga Dei care să le asidete — precum e planul lui La — 30 de ani de refacere?

După preambulul acesta vine tea interesantă:

Ungaria nu trebuie să cedeze. Iar dacă nu-i pregătită. Penca sunt răscruci ale istoriei and instinctul îi dictează că ue să riști totul spre a-țidra demnitatea.

Știm și simțim, că nu suntem dea pentru misiunea cea mai mare istoriei noastre. Că am greșit ult și am neglijat multe în sfînle noastre raporturi față de

deja convertită la formula „Pax Hungarica”, an perfectă itudine să recunoască din iseria națiunilor lor numai ceea ce convine. Niciodată nu vor tea însă Ungurii să demonstze, că „Pax Hungarica” este ngura formulă salvatoare pentru

șunile din bazinul dunărean. ealtfel „Pax Hungarica” ne ce gândul la o altă formulă rădăcinată în mintea vecinilor ostrilor. Ea sună astfel: „Extra ngariam non est vita, si est ta non est ita”. Socotim că a-estă ultimă formulă, pe care Ladislau Ottlik o respinge, cu ăltă hotărîre, corespunde cu ălt mai bine pentru a determina sturile așazisel „civilizații ma- iare”, la care face dsa referire a cărei nouitate noi nu o pu- em semnală.

„Pax Hungarica” rămâne deci n simplu anacronism, în dosul rula se ascunde pofta hrăpă- eată a asupritorului de ieri, do- tor de slugi și de averi.

(„Hotarul” an. II, no. 2)

această misiune a noastră. Dife- rențierea noastră economică (cite- ste: latifundii, 5 milioane de pro- letari cari n-au după ce să bea apă! — n. tr.) este nesănătoasă, plină de elemente critice. Societatea noastră nu simte nici azi unitar și organic datorita problemelor biologice ale națiunii noastre. De sute și sute de ori am arătat și ne-am plâns, că în psihoza ungu- rimii galopează dela olaltă un ga- lop al morții chestiunea socială (citește: latifundii, peste 5 mili- oane de proletari lipiți pământu- lui! — n. tr.) și sentimentul da- toriei naționale, adeseori incruci- șându-și drumul și stricându-și unul altuia efectele. Abisurile ce se deschid între ideea de națiune politică și între ideea de popor nu-s nici astăzi legate. Necesită- țile inexorabile ale politicii de reforme ne-au ars la degete toc- mai atunci când ar fi trebuit poate să ne folosim toate ener- giile pentru conservarea indivi- dualității de stat a națiunii noas- tre și a ideii istorice a aceleia. Și totuși (sic! — n. tr.) trebuie să stăm de partea ultimei (pe ro- mânește: să nu vorbim despre cei peste 5 milioane de proletari legați glicii, despre reforme soci- ale, ci să sărim cu orice risc în foc! — n. tr.) chiar dacă ceasul acțiunii nu-l alegem noi, ci il aleg situații și împrejurări exteri- oare. E posibil ca împotriva voinței și bunăvoinței noastre (sărăcutii! — n. tr.) să fim târîți spre stații ne- cunoscute atunci chiar când realis- mul rece al minții ne-ar sfătui să rămănem în liniște și să răbdăm orice. Dar repetăm: forța impreju- rărilor e adeseori mai puternică decât voința indivizilor și a na- țiunilor.

Cu alte cuvinte:

„Realismul rece al minții” le spune unguirilor să fie cât mai prudenți, pentru că nu-s încă gata „pentru misiunea cea mai mare a istoriei lor” (o știți care!). Realismul rece al minții îl averti- zează că e val de el dacă se aventurează „spre stații necunos- cute” până când nu au sfârșit cu latifundule, cu cele peste 5 milioane de proletari lipiți pămăntului (din totalul de 8 mil- oane și jumătate de locuitori al țării) și cu toate celelalte chestiuni sociale. Realismul rece al minții îi avertizează, și totuși el caută raționări pentru a să facă ce le interzice mintea sănătoasă. Căci „forța împrejurărilor e adeseori mai puternică decât voința ind- vizilor și a națiunilor”.

„Forța împrejurărilor” — se înțelege! — e cea arătată n in- troducerea articolului dlui Pethő: Provocarea Micii Antante. Un- garia — ferit-al Doamne! — nu se vrea în ruptul capului tîrîtd spre stații necunoscute interzise de realismul rece al minții, dar o târîște cu „provocările” sale Mica Înțelegeri!

Și fiindcă este chestie de dem- nitate pentru ea — vezi urmarea Introducerii d-lui Pethő, — Un- garia va face război, oricât de fatal o gătue chestiunea socială pe care a neglijat și neglijează chiar și în acest moment să o soluționeze.

Ar fi nostimă toată această raționare, dacă n'ar fi o rațio-

nare de cretini inveterați în pă- cătoșeni. E raționare de incen- diari cari trebuie să incendieze fie și cu prețul de-a vedea că pier în focul pus de ei înșiși.

Citind acest articol al directo- rului lui „Magyarság”, care se încheie cu indemnul ca să ia ungurii exemplul dela Barchizi: dela Hamilcar, Hasdrubal și Han- nibal, decidându-se la luptă pe vieață pe moarte chiar și-atunci când se știu nepregătiți sub toate raporturile, ne vine în minte o strofă dintr'o poezie închinată de Ady contelui Ștefan Tisza către sfârșitul războiului mondial:

„Szeressétek őt is, a vad geszti [bolondot, Mert ő is az idők kiküldöttje, És gyújtogat hogy hadd hanvadjon Hunnia uri trágýadombja!”

Pe românește:

„Iubiți-l și pe el, pe săbaticul nebun dela Geszt (Șt. Tisza, n. tr.), Fiindcă și el e trimisul vre- murtlor, Și incendiază pentru ca praf să se aleagă De domneasca grămadă de gunot a Huniei!”

Alt ministru ungur care nu-i ungur

În fruntea ministerului de cul- te și instrucție unguresc, precum se știe, se află astăzi președintele istoricilor maghiari: Valentin Ho- man. E, alături de Szegfű, cel mai mare istoric de astăzi al Un- gariei.

Despre originea acestui minis- tru ne poate lămuri următorul ne- crolog apărut în „Magyarság” din 29 Nov. crt.:

„A murit la Pécs Ana Homann. în vîrstă de 71 de ani, magistră poștală.”

Decedata — după cum se vede — se scria pe nemțește, cu dub- lu n la sfârșit. D. Homán, ca să pară ungur, se scrie cu unul sin- gur.

Balul „bănățean” dela Pesta

Vineri a avut loc la Budapesta anualul bal al Asociației expatri- aților din Bănat, care stă sub con- ducerea șvabului renegat din Văr- șet Herczeg Ferenc, președintele Ligii Revizioniste Maghiare.

În anii trecuți participau la a- cest bal iredentist și oaspeți din Bănatul românesc, aduși cu file- reșuri”. De data asta n'am auzit să se fi organizat dela Timișoara sau din altă parte asemenea „că- lătorie ieftină”, ceea ce, însă nu înseamnă că nu vor fi participat la petrecerea iredentistă și inși dela noi. Vom vedea.

Agenți de-ai Ungariei condamnați în Slovacia

Consiliul de război din Brati- slava a condamnat pentru spio- naj pe speditorul Iosif Szabo, a trei ani și jumătate închisoare, iar pe complicitii săi Plutzer și Czere, întâiul funcționar public iar al doilea funcționar comunat, la câte un an închisoare (cf. „Budapesti Hirlap” din 29 Nov.).

Consiliul de război din Koșije a osândit la trei ani închisoare pe proprietarul de gazetă ma- ghiară Kóves din acel oraș, fratele corespondentului sătmă- rean al unui ziar maghiar dela Cluj.

Un englez despre trata- mentul minorităților

Semioficiosul guvernului ma- ghiar „Budapesti Hirlap” publică sub titlul: „Ce va fi cu minori- țările?”, un articol al vicontelui englez Cecil, în legătură cu de- mersul făcut astă toamnă de Polonia la Liga Națiunilor, ca să se extindă obligativitatea protecției minorităților și la statele cari nu sunt obligate prin tratatele de pace să răspundă de tratamen- tul ce-l asigură minoritarilor.

Autorul militează pentru cre- area unei comisii permanente pe lângă Liga Națiunilor, ca să se ocupe de plîngerile minori- tare. Liga Națiunilor ar urma, după concepția sa, să n'aibă alt rol decât de a înregistra plân- gerile, în schimb judecata i-ar reveni acestei comisii, în contra căreia luptă statele cari au fost obligate prin tratatele de pace să răspundă de tratamentul ce-l asigură minoritarilor.

Ne mai spune apoi că dănsul nu-i în contra extinderii bene-

vole a clauzelor minoritare la toate țările cari au minorități, dar e n contra propunerii polo- neze.

Amănunt important în acest articol: În lista de state cari au fost obligate și s'au obligat să dea minorităților un tratament omenos, amintește și pe Ungaria.

E întâia oară când citim într'o gazetă ungurească acest lucru. Cine citește gazetele ungurești, și pe cele din Ungaria și pe cele dela noi, a putut să creadă că Un- garia n'are decât dreptul de a pîrî statele vecine pentru tratamentul ce-l dau minoritarilor unguri, în schimb ea nu-i obligată la nimic față de de minoritarii săi.

Firește, „Budapesti Hirlap” nu-și va mai aduce aminte din articolul vicontelui Cecil decât de partea finală, în care vorbea despre crearea unei comisii per- manente de anchetare a plînge- rilor minoritare.

O fraudă de 900 milioane de lei

În parlamentul unguresc a fost la 28 Nov. mare tărăboi pe ches- tia unei fraude de 30 de mili- oane de pengő (900 de milioane de lei) descoperită în Aprilie 1932 la Academia agricolă dela Kesz- hely. Defraudatorul a fost des- coperit în persoana lui Tiberiu Zimay, secretarul școlii. Numitul a fost concediat și dat pe mîna parchetului, care însă n'a ridicat în contra lui acuzație. Zimay a fost deci reprimat în suljbă, și apoi și-a regulat drepturile la pensie. Golul de 900 de milio- ne de lei a fost umplut de mi- nisterul agriculturii, și ministrul

Kállay a avut seninătatea să răspundă când a fost interpelat, că e foarte normal că s'a pro- cedat așa, de vreme ce defrau- datorii au rămas necunoscuți. Interpelatorul Dinnyés s'a de- clarat nemulțumit de răspunsul ministrului, și a promis că va veni cu dovezi nedesmințibile despre cîrdășia guvernului cu defraudatorii banului public. (Vezi darea de seamă a desbateri- lor parlamentare din gazetele budapestane dela 29 Nov. crt. și în special din semioficiosul „Budapesti Hirlap”.)

Clujul etnic în lumina statisticii

„Keleti Újság”, oficiosul parti- dului maghiar, rezumă în n-rul din 2 crt. o carte recent apăru- tă — nu ni se indică titlul — a d-lui Dr. Petru Vlad, șef-medec al orașului Cluj, referitoare la mișcarea din anii din urmă a populației Clujului.

Reținem următoarele:

Populația ungurească a ora- șului e de 50 de mii (49.1%), iar cea românească de 35.1%. Restul sunt în majoritate evrei și nemți.

Procentul românilor crește din trei în trei ani cu 0.2%, iar al ungurilor scade din trei în trei ani cu 0.1%. Sporul românilor, raportat la sporul total, e de 67.4%.

În anul trecut s'au născut 1524 (afară de cei 46 născuți morți, repartizați astfel: 15 rom., 26 ung., 4 evr., 1 germ., și afară de cei născuți în Cluj dar cu a- partenența aiurea). Nașterile a- cestea se repartizează astfel: 648 rom., 682 ung., 173 evr., 21 germ.

Mortalitatea: 338 rom., 556 ung., 170 evrei, 21 germ. Din 10 mii de români mor 9.4, din 10 mii de unguri 11.1, iar ev- rel 12.4.

Mortalitatea copiilor a fost în anul trecut următoarea: 83 ro- mâni, 67 unguri, 17 evrei, 3 ger- mani.

Din 100 de noi-născuți mor la Cluj pe an 13.2, la orade 19.3, la Arad 19, la Timișoara 18.9, la Satu-Mare 18.6, la Sibiu 11.8, la Brașov 10.7.

La ce visează oficiosul Ligii Revizioniste...

„Pesti Hirlap” a publicat la 2 Dec. crt. un „Memento”, atrăgând atenția că la 3 Dec. 1914 trupele maghiare și-au făcut intrarea în Bel- grad.

Articolul oficiosului Ligii Revizioniste se începe astfel:

„Acum când dinspre Bel- grad bat din nou vînturi asemenea aceluia din vara anului 1914, să ne aducem aminte că acum 20 de ani, la 3 Dec....” etc. etc.

Nu-i de loc încrezut „Pesti Hirlap” când face asemenea remarcări! Se vede că nu e chip să nvețe revizionismul unguresc minte.

Știri din politica internă a Ungariei

Deputatul eckhardist Ștefan Milotay, directorul ziarului „Uj Magyarország”, se ocupă în numărul din 2 Dec. al gazetei sale de alarma ce-a pricinuit-o în presa maghiară de stânga știrea că se pune la cale în politica maghiară o concentrare rasistă, creștină: printr-o întovărire a lui Gömbös, a lui Eckhardt (partidul pseudo-agrarianilor) și a lui Wolff (partidul catolicilor).

Concentrarea aceasta, precum s'a putut vedea din alte relații ale ziarului nostru, s'a început de astă vară, când a fost adus la oală cu carne partidul așa-zis agrarian al d-lui Eckhardt, ruda regentului Horthy, numit după convertirea aceasta succesor al lui Appony la Liga Națiunilor. Guvernamentalizarea aceasta a agrarianilor a avut ca urmare trecerea în semi-opoziție a „creștinilor” lui Wolff, pe cât de puțintei pe atât de docili admiratori ai tuturor guvernelor maghiare posibile. Era vorba de o simplă rivalitate de mameluți, pe care nu ni-o putem explica altfel — de vreme ce partidul d-lui Wolff își concentrează atenția asupra oalelor cu carne dela primăria Budapestei și numai în al doilea rând asupra celor din parlament — decât că agrarienii și-au pus ochii pe locurile dela municipiu. Opoziția wolffistilor n'a ținut decât câteva luni, și acum se lichidează. Guvernul, în orice caz n'a făcut nicio achiziție nici cu ei nici cu falșii agrariani. Că o simțit însă nevoia acestor captări, e sem că partidul guvernamental nu mai e așa de stăpân pe situație ca până acum. Slăbirea lui se va accentua și mai mult în viitorul apropiat prin loviturile ce se dau faimoasei asociații T.E.Sz. (vezi relațiile din altă parte a „Ga-

zetei Antirevizioniste”), organizație care furnizează partidului guvernamental cea mai mare parte a asistenței dela întrunirile publice.

Sciziunile din partidul agrarienilor

Condițiile acestei apropieri a pseudo-agrarianilor de oala cu carne, în loc să fi năruit partidul faimosului Eckhardt, l-au slăbit foarte simțitor. Pricina am mai arătat-o și altă dată: o parte dintre foștii tovarăși ai lui Eckhardt n'au putut suporta opoziția publică ce s'a ridicat în contra lor pe chestiunea sufragiului universal. Se știe, anume, din ceea ce am arătat dela ntă-lul număr al „Gazetei Antirevizioniste”, că pentru blidul de linte dela Geneva, care-l gădăla foarte mult d-lui Eckhardt orgoliul incomensurabil de care-l posedat, ruda pseudo-agrariană a regentului — adică d. Eckhardt — a consimțit să facă jocul d-lui Gömbös pe chestiunea reformei electorale, însușindu-și în fața obștei un proiect de reformă electorală atât de reacționar, încât s'au speriat de el până și unii dintre guvernamentali, în speță grupul fostului prim-ministru Bethlen, care avertizează că se dă cu-acest proiect de lege o nouă armă în mâna Micil Infelegerl.

Ca urmare a nemulțumirii generale ce a provocat-o prețul acesta al blidului de linte al d-lui Eckhardt, au ieșit până acum din partidul zis țărănesc următorii parlamentari (vezi relația din 29 Nov. a lui „Magyarország”): Tiberiu Farkas, contele Francisc Hunyady (cel dela Săvárșin), Ladislau Dinnyés, Béla Kun (fiz șovinist al capului revoluției dela 1918—19) și Egon Turchanyl.

in afacerea falsificărilor de franci francezi, învinuită de guvernul iugoslav că e partașă la asasinatul dela Marsilia, iar de deputații parlamentului maghiar că ia dela căile ferate maghiare șperțuri după fiecare călător, și dela primăriile din toată Ungaria subvenții anuale:

„Publicația „Bajtárs”, oficiul Asociației studențești Turul — spune „Magyarország” — publică în ultimul său număr un articol foarte energic, atacând violent Asociația Societăților Sociale (TESz). Atacul acesta este senzațional și pentru că e 'ndeobște știut că mare parte a conducătorilor de azi ai lui TESz au ieșit din rândul conducătorilor de-odinioară ai lui „Turul”.

„Bajtárs constată că TESz, în contra căreia contele Anton Som-sich a adus grave acuzații în ultima sa cuvântare din parlament, este nedemnă de misiunea sa inițială. TESz, pe care a înființat-o atmosfera antisemită de după revoluția comunistă, astăzi, când are 15 ani de existență, ia în sânul ei membri evrei! Reiese aceasta și din „Nemzeti Figyelő”, oficiul lui Tesz, fiindcă în ultimul număr se arată că numărul societăților încorporate la TESz s'a sporit cu una, și anume cu Societatea femeilor israelite din Pestszenterzsébet.

„Bajtárs mai relevă grava vină că TESz n'a dat un singur ban studenților nevoiași, cantinei lui „Turul”, din veniturile de sute de mii de pengő ce le-a realizat cu săptămâna națională a muncii, cu toate că însuși membri ai lui „Turul” au participat adeseori cu ceasurile, fără pardesiu și cu ghețele rupte, la serbările și la defilările organizate de TESz. Fapt este, declară „Turul” în articolul său, că aci trebuie repede făcut ceva.

„După câte aflăm — încheie Magyaróság — Asociația „Turul” e pe punctul de a hotărî să iasă în viitorul cel mai apropiat din Asociația TESz, și se pare că vor ieși din sânul ei toate asociațiile naționaliste creștine.”

O grevă din Ungaria

După greva cu răsunet în toată lumea a minerilor dela Pécs, cari s'au închis în mine ca să moară acolo pentru că li s'a refuzat sporirea lefurilor de mizerie, s'a început în Ungaria acum două săptămâni o nouă grevă, și durează până astăzi, a muncitorilor dela fabrica de textile Perutz din Papa, cari au părăsit lucrul în număr de circa o mie de inși pentru că s'a încercat introducerea sistemului Bedeaux, prin care se cronometrează toată activitatea și toate mișcările lucrătorilor, ca să li se dubleze producția și n' schimb să li se înjumătățească salariile.

„Uj Magyaróság” din 6 Dec. anunță că fabrica a concediat pe 300 de greviști. În urma acestui fapt greva a devenit alarmantă. Partidul socialist a început agitații.

Lauda de sine a lui „Uj Magyarország”

În ziarul pseudo-agrarian și iredentist al d-lor Șt. Milotay și Tiberiu Eckhardt — vorbim despre faimosul „Uj Magyaróság”, despre care presa italiană a arătat că apare cu bani hitleriști, tipărit la o tipografie a guvernului — a apărut la 5 Dec. un articol de lauda de sine, pe care-l relevăm numai pentru că e vorba 'n el de „Gazeta Antirevizionistă”.

Este întâia oară că se pomenește în cele trei luni de existență a sa „Gazeta Antirevizionistă” într'un ziar din Budapesta. Și ne miră că e pomeneită și acum, deși știm bine că-i mai mult decât citită în toate redacțiile budapestane. Fiindcă cu orice alt ziar din lume poate presa budapestană să polemizeze, numai cu „Gazeta Antirevizionistă”, numai cu această modestă foaie săptămânală nu! Ce-ar și putea să opună documentelor noastre zărele maghiare, cum le-ar putea răsturna, când tot ce se publică 'n aceste coloane e document unguresc, uneori din cărți și publicații maghiare mai vechi, dar în zdrobitoarea majoritate a cazurilor din numerele curente ale presei maghiare! Ar însemna să se desmintă presa ungurească pe sine, să polemizeze cu ea însăși, dacă ar combate ceea ce s'arată în coloanele noastre.

Imprudenta „Uj Magyaróság” vorbește totuși — în sfârșit — despre „Gazeta Antirevizionistă”. Și anume, ca să se laude. Titlul articolului cel ingaimă este: „Articolele lui „Uj Magyaróság” în presa mondială”. Se laudă adică ziarul d-lui Eckhardt, că presa mondială moare după reproduceri din coloanele lui. S'ar fi reproduș în presa mondială articole și reportajii întregi din „Uj Magyaróság”, despre chestiunea Saar, despre croați, despre Mica Antantă, ba s'ar fi reproduș „în presa fiecărui stat, fără excepție, a doua zi după crima dela Marsilia, destăinuirea de senzație a lui „Uj Magyaróság” — făcută în abia 24 de ceasuri (ce imprudentă auto-nvino-vărire! când a putut să se pregătească așa de bine? — n. tr.) prin care arăta cu clișee și facsimile că emigranții croați au hotărât încă de astă primăvară omorirea regelui Alexandru”. Nu ni se citează niciuna dintre gazetele „din presa fiecărui stat, fără excepție”, care a făcut lui „Uj Magyaróság” această reclamă. Nu ni se arată nici numele ziarelor cehoslovace și iugoslave despre cari spune în continuare că atacă mereu ziarul eckhardist. La urmă abia, amintește un nume. Al nostru. Cităm: „iar „Gazeta Antirevizionistă” care apare la Arad, publicație românească antirevizionistă, instigatoare (sublinierea lui „U. M.”), risipește într'un singur număr, în ultimul, nu mai puțin de șapte articole asupra lui „Uj Magyaróság”, combatând diferite articole ale noastre și polemizând cu mai mulți colaboratori ai noștri. Interesul presei mondiale imparțiale, serioase, și atacurile dușmanilor noștri, dovedesc deopotrivă că „Uj Magyaróság” reprezintă în fața străinătății opinia publică maghiară”.

Iată pentru ce s'a pomenește pentru întâia și poate pentru ultima oară — numele „Gazetei Antirevizioniste” în presa pestană. Ca să poată ziarul Eckhardt să se laude.

E o laudă de sine cu adevărat gratuită. „Gazeta Antirevizionistă” n'a polemizat cu „Uj Magyaróság”, nu l-a combătut niciodată, nu l-a combătut niciodată. A reproduș numai din d-lui Eckhardt așa cum reproduce din toate zărele ungurești vedit cu citate din acest zărele maghiare, ce stăruie să se fac în Ungaria în contra ș. a. m. d.

Dacă aceasta-i spre lauda „Uj Magyaróság”, să fie la ea!

Bibliografie

Numărul de Crăciun al „Gazetei maghiare de propagandă” „Nouvelle Revue de Hongrie” publică un articol al lui Comandant Pongracz despre „Mittel Europa”, în care se încearcă să se facă plăcută francezilor întrucât ar fi cel mai bun mijloc numai în contra expansiunii germane și pan-slave ci și întru moment, a Anschlussului alianță Varșovia-Budapesta. S'a și găsit (era găsit) mult, căci „latinitatea” „maghiară” datează încă din epoca pre-arpadiană) temeiul al unei astfel de alianțe: o latină comună a celor trei popoare, singura realitate de rădăcină în Europa centrală, găsită în realitatea cealaltă: comună de rasă, nu poate fi pusă în discuție, fiind rasele din Europa centrală grozav de amestecate și torul trebuia să se gândească ungurii săi, dar fiindcă a rămas să găsească cultură latină pe aite popoare din Europa centrală decât la unguri, se gândește că astă dată la națiunile statelor (cesoare).

Un alt articol demn de redare e al d-lui Henri Duteil dela „Pax Romana” al lui Ottilik, care se vorbește în articolul lui Lupaș cel reproducător foliolelor. Autorul francez este de aceeași părere cu d. Ottilik: că unitatea unei națiuni o asigură mult mai cu efect decât unitatea culturală și continuitatea neîntreruptă a civilizației decât principiul comunității sângelui și de limbă. Părerea este că poate rezerva președintelui Franței însăși. Aviz ca Franța nu fie de partea României în chestiunea readucerii la mare desromanizațiilor, și ca să nu se și alte neamuri din Ardeal, au avut vreo comunitate „maghiară” cu ungurii.

„Budapesti Hírlap” din 4 Dec. publică sumarul depe Decembrie al revistei „Magyar Szemle” contelui Bethlen. De reținut tot sumarul un articol al lui Bajza: „Înainte de Marsilia” scris — remarcă „Bud. H.” înainte de atentat, deci este interesantele-i arătări o nouă mințire a tezei celor dela Belgia după care atentatul n'a fost lejuț de motive de politică internă. Evident că trebuie să fie nouă desmințire a tezei iugoslave și o confirmare a celei ungurești după ce a fost scris despre atentat înainte de a se fi produs atentatul!

Incepe să se spargă cârdașia Gömbös — Bethlen

Ziarul opoziționist „Magyarország”, care ne-a mai informat și zilele trecute despre disensiuni începute între vetero-guvernamentali maghiari și între guvernamentali noi — adică între oamenii contelui Bethlen și ai d-lui Gömbös — anunță 'n numărul din 29 Nov. că la Dobrișin au fost dați la o parte toți corifeii bethleniști, iar gazeta locală a contelui a fost pusă de organizația partidului pe index. Ofensiva cu mare răsunet ce se dă în contra primarului Várály al Dobrișinului (cu destăinuire de nereguli și șperțuri) face parte tot din campania anti-bethlenisă, deoarece Várály e la Dobrișin mâna dreaptă a contelui Bethlen.

De remarcă: Dobrișinul e fiul politic al fostului prim-ministru!

„Magyarország” adaugă că lupta dintre cele două tabere, din Dobrișin a luat în timpul din urmă toate aspectele unei sciziuni.

De notat un alt adaos, foarte nostim: Odată cu înlăturarea corifeilor bethleniști, oamenii lui Gömbös umblă să aducă în partid o seamă de evrei bogați.

Știrea aceasta din urmă se cere coroborată cu cele ce se întâmplă din pricina pactizării cu evreii la TESz, faimoasa centrală (odinioară antisemită) a societăților rasiste și iredentiste. (Vezi despre întâmplările dela TESz în altă parte a numărului nostru de față).

Iarăși dela TESz citire...

Ziarul „Magyarország” din 27 Nov. crt. anunță următoarele în legătură cu faimoasa TESz de sub președenția d-lor Gömbös și Eckhardt, cum se numește prescurtat Asociația societăților sociale (adecă iredentiste) din Ungaria, amestecată

bös și Eckhardt, cum se numește prescurtat Asociația societăților sociale (adecă iredentiste) din Ungaria, amestecată

Marile demonstrații din ziua Unirii

Praznicul celei de a 16-a aniversări a Unirii dela Alba-Iulia a făcut și mai mult decât în alți ani să tresară toată suflarea românească și să-și strângă rândurile. Era de dat un răspuns răspicat cutezanței budapestane, și a fost dat energic și impunător. Au fost însă — e necesar să o spunem — și câteva lucruri mult condamnabile. În parlament n-au răsunat toate glasurile câte trebuiau să se audă. Nu putem înțelege și nu putem admite, ca pentru o supdare politică, niște oameni de stat cari au avut un rol precumpănitor în desrobirea Ardealului, să comemoreze Unirea numai la club și în familie. Deasemenea nu putem înțelege cum a putut să nu se audă în parlament glasul partidului german, atunci când partidul acesta se declară mercu dușman revizionismului maghiar, și când populația germană a putut fi văzută și auzită și la adunările prin cari s'a comemorat în anul acesta Unirea. Vom adăuga că nu putem pricepe cum de-a fost cu puțință să rămână nesancționată provocarea dela Arad, unde în timp ce conferința d. prof. univ. Dr. Ioan Lupas, președintele Ligii Antirevizioniste din Ardeal, cineva din solda negustorului de băutură și de carne vie Mădăr a aruncat dela galerie teatrului afișe în românește și ungurește, cu reclamă pentru localul de perdie al numitului proprietar de bar. Tot astfel nu ne putem explica cum de-a fost cu puțință să se ncheie comemorarea dela Arad, la același teatru comunal unde a avut loc până la 7 seara prăznuirea Unirii, cu o reprezentare soviniștă a trupei lui Szendrey. Nu e cu puțință nici măcar la asemenea praznice naționale, când toată suflarea românească frează de revoltă în contra provocărilor revizioniste, să fie făcuți provocătorii maghiari să înțeleagă că trăbuie să se dea la o parte?

De ciudățeniile acestea ne-a compensat cu prisosință marea atmosferă în care a decurs pretutindeni marele praznic. A fost o zi de neuitat, după care a rămas în suflete o mare năviorare.

Comemorările depe graniță

La Arad am avut un Te-Deum festiv la catedrală, unde a predicat p. Florian Codreanu, după amiază un festival, în cadrele căruia a conferențiat despre revizionismul maghiar președintele Ligii Antirevizioniste din Ardeal, d. prof. univ. Ioan Lupas, și s'au dat un banchet dat de asociația foștilor voluntari.

D. prof. dr. I. Lupas a arătat în toate aspectele ei problema revizionistă, stăruiind asupra predeceștrilor ungurești de revanșă, și înoponând pseudo-argumentelor revizioniste adevărul: că Ardealul nostru poate fi socotit economic și geografic anexă a Ungariei, deoarece în cadrele Ungariei noi era decât o provincie periferică, pe câtă vreme în cadrul României e o provincie centrală, și că prezența noastră în Ardeal nu e ulterioară ivirii aici a Ungurilor, pentru că toate dovezile istorice ungurești, până la sf. al 19-lea, arată că am fost găsiți de unguri aici, iar de altă parte românii apar întâi în documente, organizații administrative, bisericești și militare, tocmai în Ardeal.

După conferința d-lui prof. dr. I. Lupas, precedată de un cuvânt de omagiu adresat președintelui Ligii Antirevizioniste din Ardeal de P. S. Sa Episcopul Grigorie, a urmat un foarte reușit program artistic, executat de școlile secundare.

La banchetul dat seara la Cercul Românesc de asociația voluntarilor, la care au participat în afară de voluntari și de alți invitați P. S. Sa Episcopul Grigorie, d. general Banciu, d. prof. univ. dr. Ioan Lupas, d. dr. Mihail Mărcuș, deputat și președinte al organizației liberale, și d. primar dr. Ioan Ursu, au toasnat P. S. Sa Episcopul Grigorie și d-nii ing. G. Ispravnicu, ing. R. Cărpinișan și dr. Iuliu Boca.

La Chișineu-Criș a fost cea mai înălțătoare dintre manifestațiile din satele județului. Prăznuirea a fost organizată de intelectuali din partea localității, în frunte cu d. deputat Ștefan Popovici, cu concursul Ateneului Popular din Arad.

După un Te-Deum festiv, la care au oficiat toți preoții din toată împrejurimea și a predicat președintele clerului ortodox din Ardeal, d. dr. G. Ciuhandu, a avut loc după amiază o șezătoare pentru popor a Ateneului Popular, în prezența a câtorva mii de săteni din tot ținutul. Au vorbit

d-nii Șt. Popovici, prof. Al. Constantinescu, ajutor de primar al Aradului și av. Oct. Lupas. D. Lupas a ținut o foarte interesantă conferință despre trecutul Chișineului, pe care o vom publica în numărul nostru de Crăciun. Corul școlii primare și corul Lira condus de dir. șc. Gh. Ruja, a cântat cântece patriotice. Seara a avut loc o șezătoare artistică a Ateneului Popular, prezidată de luptătorul național dr. Ioan Suciu. Au citit din lucrările lor d-nii prot. Marșleu, G. Ciuhandu, Al. Constantinescu, Al. Negură, Oct. Lupas, Marcel Olinescu, Șt. Popovici, Tiberiu Vuia, Bogdan, I. P. Crivăț și G. Lascu.

La Sălonța, după un Te-Deum la care a predicat p. Liviu Lărgăan, a avut loc o serbare națională în sala Reduta, cu coruri ale gimnaziului, sub conducerea d-lui prof. C. Teodoru, cu producțiuni artistice și cu o conferință antirevizionistă a d-lui Cornel Safta, directorul gimnaziului.

La Beiuș au avut loc serbări școlare, la cari au luat cuvântul d-na profesoară Pop și d. prof. Șt. Măstă.

La Cărai, pe granița ungurească, a fost o demonstrație grandioasă, cu participarea din satele de coloniști depe frontieră. A prezidat adunarea p. canonic G. Mureșanu, martirul veteran întemnițat de unguri pentru că s'a opus alipirii la episcopia de Haidudorog. În afară de Șt. Sa au mai luat cuvântul: d. G. Lungulescu, secretarul general al Ligii Antirevizioniste, N. Darabant, deputat și primar, dr. I. Gherman, primpretorul plășii, dr. G. P. Vălcănuș, fost deputat, Cornel Pop, directorul liceului, A. Coza, iar la sfârșit p. protopop Borza, care a luat jurământul asistenței. Subliniem cuvântările rostite în numele germanilor de d-nii Bart și Wieser.

La Oradea, după ce s'a comemorat unirea la școli și la catedralele românești, s'a pus o placă comemorativă, sfințită de P. S. Sa Episcopul Roman Clorogaru, pe casa regretatului dr. Aurel Lăzăr, unde s'a redactat la 1918 rezoluția de deslipire de Ungaria citită în parlamentul unguresc de d. Alex. Valda-Voivod. Solemnitatea aceasta s'a desfășurat în prezența mai multor mii de manifestați, ținând cuvântări d-nii Al. Valda-Voivod, general Ilcuș, edul diviziiei, p. protopop Vasile Popovici, d. dir. de liceu T. Neș, președintele Ligii

Antirevizioniste din Bihor, canonic Augustin Magearu, d. prefect I. P. Băncilă, d. ajutor de primar dr. Vasile Bleda, d. decan al baroului dr. Nic. Zigre și d. Șt. Mărcuș, secretarul g-ral al Caselor Naționale. După festivitate a avut loc o masă comună iar apoi un festival școlăresc la Teatru.

La Șimleu demonstrația antirevizionistă a fost dintre cele mai impunătoare, participând un număr de săteni din tot ținutul. După Te-Deumul oficiat de un sobor de preoți în frunte cu vicarul Petre Cupcea, a avut loc o adunare la teatru, vorbind d. dr. Ioan Oslan, președ. Ligii, d. prof. V. Pop și d. deputat Emil Lobonțiu. A urmat un program artistic, apoi o demonstrație prin oraș. Din balconul primăriei au vorbit manifestațiilor d. Lobonțiu și p. C. Andreia, în plată stud. Hoblea, iar la bustul lui Sim Bărbăntuș prof. S. Paul. Seara a fost un bal al Asoc. Femeilor române.

La Sighet a fost înainte de amiază o serbare școlărescă, la care a vorbit d. prof. Tr. Bilișu-Dăncuș, după amiază o adunare antirevizionistă, la care au luat cuvântul d-nii M. Șerban, dir. liceului, Tr. Bilișu și M. Marina, secretarul prefecturii, iar seara un concert și o serată dansantă. A cântat corul „Astra,” condus de d. prof. D. Stan.

La Sătmăr au participat la demonstrație foștii voluntari din întreg județul, decorați cu acest prilej de d. colonel D. Coroamă

cu medalia „Ferdinand,” și deasemenea sătenii depe toată granița. Dela Te-Deum în drum spre piața Brătianu, unde a avut loc adunarea comemorativă, manifestații s'au oprit la placa comemorativă a lui Vasile Lucaș. P. protopop Aurel Dragoș, senator, a ținut aci o cuvântare despre lupta dusă de marele naționalist. La adunare a vorbit d. prof. Scurtu, secretarul Ligii Antirevizioniste. Seara a avut loc un concert; a vorbit cu acest prilej d. Al. Dorog, fost primar.

La Șeini, după slujba religioasă oficiată de p. M. Berinde, a avut loc o serbare la școală. D. inv. dr. Iuliu Todoran a vorbit despre provocările ungurilor.

La Baia-Mare, după ce P. S. Sa Episcopul Al. Rusu a oficiat la catedrală un Te-Deum festiv, a avut loc o mare adunare în piață, vorbind S. Sa canonicul Al. Breban, președ. „Astrei”, apoi d. dr. Colcerin, președ. Ligii Antirevizioniste, și d-nii prof. Traian Tănase și prof. Mocanu. Seara a avut loc o șezătoare școlărescă, la care d. av. Petrușca a ținut o conferință despre tratatul dela Trianon.

La Baia-Sprie, unde au participat la comemorare săteni din vreo zece sate, au vorbit la adunare d. ing. Antonescu, președ. Ligii Antirevizioniste, d. prof. Barbul, Arion Cherecheș, primarul orașului, învătătorul Al. Negrea și mai mulți țărani. După adunare a avut loc o mare demonstrație prin oraș.

In Ardeal

La Orăștie comemorarea s'a început cu o serbare militară, la care a vorbit d. maior Ghedeon Seracin. A urmat un Te-Deum, la care a dat răspunsurile corul d-lui prof. Prația, apoi o adunare în sala Central, unde au ținut cuvântări d-nii protopop Moș, protopop Paveloni, C. Secărea, primar, D. Martin, meseriaș, dr. E. Armean, prof. D. Iacob, dr. Herlea și Aron Demian, directorul liceului. După amiază a avut loc o serată a elevilor teteriști la Casa ostășească, sub conducerea d-lui lt. col Madgearu.

La Lupeni s'a oficiat un Te-Deum, orchestra Soc. Petroșani a cântat după slujbă imnuri naționale, iar după amiază a avut loc o serbare la Palatul Cultural. A vorbit cu profunză cunoaștere a stărilor de lucruri p. protopop I. Duma din Petroșani, despre situația socială mai mult decât jalnică a Ungariei horticiste.

La Petroșani a fost un Te-Deum comemorativ, predicând p. protopop Duma, apoi o frumoasă serbare la care a conferențiat d. prof. Ion Niclu.

La Simeria au avut loc serbări școlărești și o manifestație a Ligii Antirevizioniste. Au luat cuvântul d-nii dr. Jula, președ. Ligii, ing. N. Păulescu și primar I. Nedelcu. Seara a fost iluminată și retrasă cu torțe.

La Cluj a fost la Teatrul Național o mare serbare comemorativă, conferențind d. prof. I. Moga, asistent univ., despre lupta ce s'a dat de-a lungul secolelor între țărănul român și între nemii unguri cari căutau să-l fure pâinea dela gură; revizionismul de astăzi l-o continuare a aceleiași lupte. O frumoasă cuvântare a ținut apoi S. Sa Vicarul Tit Mălaeu, despre deosebirea de gândire a poporului maghiar și-a ungurilor.

A doua zi a avut loc o comemorare a unirii la Reuniunea comercianților și meseriașilor, vorbind d-nii Victor Iliescu, dr. A. Rațiu, prof. univ. C. Marinescu, Leontin Iliescu, redactor la zia-

rul „Universul”, G. Sion, Ghișe, Ioan Pop și V. Taflan.

La Târgu-Murăș comemorarea unirii s'a făcut în cel mai frumos chip cu puțință: printr-o realizare practică. S'a sfințit cu acest prilej noua catedrală, a cărei temelie s'a pus tot cu prilejul unei comemorări a unirii și a intrării trupelor românești în Tg. Murăș. Au participat la înălțătoarele manifestații P. S. Sa Episcopul Nichita al Argeșului, d-nii Stelian Popescu, președintele general al Ligii Antirevizioniste, Al. Lapedatu, ministrul cultelor, general Georgescu, g-ral Teodorescu, colonel Boerescu și autoritățile din tot ținutul, alături de mai multe mii de români din oraș și județ. În biserică au vorbit P. S. Sa Episcopul Nichita și p. protopop Rusu; la ieșirea din biserică a vorbit d. general Teodorescu, c-dantul garnizoanei, iar la adunarea ce-a urmat după defilarea trupelor d-nii Al. Lapedatu, Stelian Popescu, dir. de liceu Clorțea și primarul dr. Emil Dandea. Președintele Ligii Antirevizioniste, d. Stelian Popescu, a rostit o puternică cuvântare despre legătura dintre poporul român și biserică, încheind cu un avertisment adresat ungurilor ca să-și bage mințile în cap, dacă nu voiesc să piară ca ceara în fața focului.

La Mediaș, la fel ca la Târgu-Murăș, a rămas după marea comemorare a Unirii o realizare materială: bustul tribunului A-xente Severu, inaugurat cu prilejul acesta, de față cu mii de români veniți din tot ținutul. Au ținut cuvântări p. prot. Ioan Crăciun, p. prot. Ion Rinea, d. Horea Teculescu, dir. liceului din Sighișoara, d. deputat Romulus Seșanu, vajnicul luptător în contra revizionismului prin coloanele ziarului „Universul”, d. prof. univ. dr. Titus Gane, secretar g-ral al ministrului, d. prof. Sextil Pușcariu, d. Șt. Vlădescu, președ. „Astrei” din Mediaș C. Mușlea, d. rev. șc. N. Miuța, d. dr. V. Biriș, d. Vlad,

d. dr. Ion Moldovan, și d. dr. Coriolan Aslău, primarul orașului. Seara a avut loc un festival.

La Sântu-Gheorghe, în Săcule, ziua Unirii a fost sărbătorită cu mare solemnitate, printr'un Te-Deum oficiat de p. protopop Aurel Nistor și p. Popovici. A predicat despre însemnătatea zilei p. protopop Popovici. După amiază a avut loc un festival, în cadrele căruia d. prof. Moroianu, rectorul Acad. comerciale din Cluj, a ținut o interesantă conferință despre lupta de eliberare purtată de ardeleni pe vremea ungurilor în țările din apas.

La Sighișoara s'a oficiat de către p. protopop N. Stoica și de p. A. Stoicovici un serviciu divin, apoi a urmat o serbare națională, la care au luat cuvântul p. Stoicovici, iar la sfârșit, vorbind despre instrucția premilitară, d. maior Stănescu.

La Abrud, a vorbit după Te-Deum p. protopop P. Popovici, înfierând uneltirile revizioniste și păcatul românilor cari se'necuscresc cu străini. După amiază a fost o șezătoare a corurilor școlărești conduse de d. prof. Cornei Hagea, și a conferențiat d. Ion Micu, directorul gimnaziului.

La Dej, s'a ținut în piață o adunare antirevizionistă precedată de un serviciu religios oficiat de protopopul Iacob Marga și Zaharia Man. Au ținut cuvântări înflăcărâte p. prot. Marga, d. T. Sierău, institutor, p. prot. Z. Man, p. prot. Ion Radu, d. Leontin Iliescu, redactor la ziarul „Universul”, subrevizor Ioan Cassian, dr. Ioan Cureu, dr. Vasile Rebreanu, dr. Iacob Buta, dr. Aurel Mărgineanu, dr. Iosif Pușcariu, dr. Victor Soldea, avocat în Beclean, dr. Oct. Popescu, avocat în Tg. Lăpuș, dr. Ioan Mezel decanul baroului, P. Cherebețiu, directorul liceului, Ioan Cluje, revizor. dr. Cotul, Al. German, N. Bodea, secr. Ligii, și protopop Salvan. A urmat după adunare o manifestație pe străzi, iar seara o șezătoare, la care a conferențiat d. dr. Emil Precup, directorul liceului din Gherla.

La Blaj, au participat la demonstrație săteni din toată regiunea. După slujba festivă dela catedrală a urmat o adunare în curtea liceului, și au ținut cuvântări entuziaste d-nii prof. Ion Comșa, canonic dr. Victor Macavel, maior Bărbulescu și d. prefect Simion Gîzdavu. A cântat imnuri naționale corul liceului, sub conducerea d-lui prof. Toduș.

La Turda, s'a făcut dimpreună cu studențimea olteană venită ca să dea o serbare pentru statuia lui Mihai Viteazul, un pelerinaj la mormântul înfăptuit întregitor al neamului românesc, apoi a avut loc o serbare la liceul „Regele Ferdinand”, unde a vorbit d. prof. Ion Mureșan, apoi după amiază o adunare antirevizionistă la Casa, vorbind d-nii prof. Grig. Biliș, d. director de liceu Petre Săciu, președ. Ligii, studentul oltean Grig. Popa și d. maior Roșu dela Târgu-Murăș, despre instrucția premilitară. Seara a avut loc serbarea oltenilor.

La București.

În capitală a fost o demonstrație uriașă cu zeci de mii de participanți. Deasemenea s'au ținut adunări la toate ateneele din suburbii și la cluburile politice. La clubul național țărănist a luat cuvântul d. Iuliu Maniu. D. Oct. Goga a vorbit la adunarea despărțământului „Astrei”.

Seara a ținut o energetică și impresionantă cuvântare la radio d. Stelian Popescu, președintele Ligii Antirevizioniste.

Marile demonstrații din ziua Unirii Inarmările Ungariei

— Guvernul maghiar a făcut demersuri la Geneva, Roma, Paris etc., ca să i se admită egalitatea de inarmare! —

La Constanța, a avut loc o întrunire antirevizionistă la palatul episcopal. Au vorbit P. S. Sa vicarul Dumitrescu, directorul liceului d. Coriolan, președ. Ligii Culturale d. Chirescu, d. na Maria Dimitriu-Castano, d. Oct. Goruneanu, d. căp. N. Ștefan în numele foștilor luptători, d. Scipio Yulcan în numele municipiului și d. Iosif Atanasiu în numele bulgarilor.

La Buzău au fost mari serbări școlare, apoi după-amiaza o serbare la teatru. Au vorbit d-nii prof. Const. Tomulescu, președintele Ligii Antirevizioniste, și av. N. N. Manolescu vicepreșed. Ligii, apoi a conferențiat despre drepturile românilor asupra Ardealului d. prof. Petre Ionescu dela liceul „Hașdeu”.

La Călărași a avut loc o mare adunare Antirevizionistă în parcul orașului. A cântat cântece patriotice corul liceului, sub conducerea d-lui prof. Aurel I-vășcanu. Au luat cuvântul d-nii: colonel I. Prusăan președ. Ligii Antirev., I. Moldoveanu, directorul prefecturii de Ialomița, prof. N. Popescu-Valdomir, secretarul Ligii, Gr. Popescu Ialomița, președ. Ateneului Popular, și prof. I. Guțulescu. La serbarea dela liceu a vorbit d. prof. Al. Z. Ionescu.

La Roșiori de Vede au avut loc serbări la liceul de băieți, la șc. profesională de fete și la gimnaziul de fete. Au ținut cuvânturi d. Vasile Popescu, director de liceu, și d-rele prof. Gabriela Comănescu și Elena Ștefănescu.

Galații au comemorat unirea printr'un Te-Deum festiv, oficiat de protoierele Stoica, și printr'o adunare cetățenească la teatru, ținută sub președinția d-lui Dim. Lazăr, primarul orașului, care a ținut o însoțită cuvântare despre rolul românilor de-alungul istoriei. Au vorbit apoi pâr. Petre Savin, d-na Maria Zaharia, directoarea școlii com. de fete „Regina Maria”, d. comandor Pompiliu Georgescu, d. Ioan Mustăț, d. Grigorie Mihailescu, fost deputat și primar și d. Mih. Gr. Cotliaru, președ. Asoc. profesorilor secundari.

La Craiova a avut loc o demonstrație dintre cele mai mărețe, în piața din fața prefecturii. Au ținut cuvânturi entuziaste d-nii general C. Dumitrescu, cdtul corpului I armată, g-ral D. Pasalega, președ. Uniunii ofițerilor de rezervă, C. N. Ploșor, din partea fundației Principele Carol, V. Antonescu, ajutor de primar, N. Ciocărdia, în numele Ligii Antirev., C. Coșereanu, președ. Cercului subofițerilor de rezervă, E. Necșoiu, președ. subof. pensionari, dr. M. Albu și la sfârșit d. I. Gârboviceanu, prefectul județului.

In Basarabia

În toate centrele din provincia de peste Prut au avut loc manifestații deosebit de impunătoare, culminând cu cea din Chișinău. În capitala Basarabiei au ținut cuvânturi I. P. S. Sa Mitropolitul Gurie, prim-ajutorul de primar Demir Apostolescu, d. decan al fac. de teologie Popescu-Pravova, d. consilier municipal Cezar Stoica, d. prof. Boga, d. Pan Halipa, d. cons. jud. Barțaru, d. prof. univ. Bulat, d. col în rez. Stelian, insp. șc. Macovei, d-na directoare a liceului eparhial de fete Elena Alistar Romanescu, d. Gherman Pântea și președ. stud. creștin Violel Trifa. Oratorii au înfierat cu multă energie uneltirile maghiare, arătând că dacă va suna ceasul, basarabienii se vor grăbi să vină în ajutorul graniței trianonice cu aceeași însușire cu care la 1917 au venit în ajutorul lor ardelenii.

La Bolgrad a avut loc o serbare comună a tuturor școlilor, vorbind d-nii prof. I. Romanluc, președ. Ligii Antirevizioniste, pâr. V. Cernăuțeanu, directorul liceului de băieți At. Melnicov și prof. N. Cancel. A urmat o demonstrație pe străzi în sunetele fanfarei.

La Cahul s'a ținut o adunare la liceu, prezidată de d. A. Crăciunescu, judecător consilier la tribunal. Au vorbit pâr. profesor V. Hartia, fost deputat în Sfatul țării, av. Gr. Câmpeanu și av. M. Gheorghiu.

La Târnova (Soroca) a avut loc o mare adunare la care au luat cuvântul d-nii av. G. Axilote președ. Ligii, subrevizor S. Gane și inv. Teofil Manea. A urmat după adunare o demonstrație pe străzi.

Fără comentariu

Semioficiosul „Budapesti Hirlap” relatează telegrafic, în n-rul său dela 1 Dec., despre un articol relativ la rezultatele examenelor de limba română ale corpului didactic universitar, apărut în ziarul „Dimineața”. După acest ziar — spune semioficiosul budapestan — rezultatul a produs în Ardeal adevărată panică. Urmările pot să-i fie două: 1. Școlile confesionale rămân fără forțe didactice. 2. Ajung de azi pe mâine, pe drumuri profesorii și învățătorii, dimpreună cu familiile lor.

„Magyarság” din aceeași zi adaugă că ziarul bucureștean reproduce după „Keleti Újság” un articol în care se vorbește despre catastrofa ce-o pricinuesc culturii maghiare din Ardeal rezultatele examenelor de limba română.

Un anchetator francez la Budapesta

Acum o săptămână a sosit la Budapesta un inspector al siguranței parisiene, d. Berthelot, ca să facă o anchetă în legătură cu complicitatea dintre oficialitatea ungurească și teroriștii croați.

Ancheta aceasta a fost dată în vileag de agenția „Havas”, deci presa maghiară n'a mai putut o trece sub tăcere. Ziarele budapestane au anunțat-o adăugând că guvernul maghiar și poliția budapestană au făgăduit d-lui Berthelot tot concursul.

„Pesti Hirlap” adaugă (în n-rul din 2 Dec.) că vizita anchetatorului francez e 'n legătură cu declarația d-lui Eckhardt, primul-delegat al Ungariei la Liga Națiunilor, care a spus în urma depunerii memoriului iugoslav că Ungaria e dispusă să lase pe oricine să vadă lista celor cari au primit pașapoarte maghiare. Evident! Parcă poliția maghiară n'a avut prudența să nu înregistreze pașapoartele date teroriștilor și mai cu seamă pe cele false, sau să distrugă orice evidență ce eventual se va fi ținut.

Dupăcum acreditează ziarele budapestane, ancheta d-lui Berthelot se mărginește la chestia cu pașapoartele.

Ziarele maghiare dela noi au publicat la 6 crt. o telegramă budapestană mai mult decât ciudată, și anume:

După cum anunță ziarul guvernamental „Uj Nemzedék”, guvernul maghiar a făcut la Geneva, Roma, Paris, etc. demersuri ca să se admită Ungariei egalitatea de inarmare. Ziarul d-lui Gömbös afirmă — ceea ce nu ni-o putem închipui că tuși de puțin — că s'au și început tratative cu privire la această cerere. Obraznica cerere — căci n'am putea-o numi altfel nici dacă se producea în altă vreme decât atunci când Ungaria are de dat socoteală pentru atentatul dela Marsilia — e motivată cu faptul că nici Germania nu mai respectă demult prevederile referitoare la inarmare ale tratatului de pace, și că Austria, ca să-și poată apăra independența, a cerut și ea egalitatea de inarmare. Ungaria cere deci și dânsa această egalitate, și anume — după cum motivează ziarul budapestan — pentru ca să se poată apăra în contra atacurilor din afară. (Firește,

nici de cât ca să provoace ea!)

Indrăzneala aceasta turanică a Ungariei, întâmpinată concomitent cu punerea ei pe banca celor acuzați în procesul Marsiliei, trebuie să ne fie cu atât mai vărtos un avertisment, cu cât — precum se vede din reproducerile ce le dăm după ziarele budapestane în altă parte a numărului nostru de față — presa ungurească a început să pregătească opinia publică maghiară pentru un război, arătându-i-l ca inevitabil.

Vom adăuga la remarcă aceasta, că cererea Ungariei e în același timp foarte ipocrită. Ungaria se plânge că e desarmată și nu se poate apăra în contra unor atacuri din afară, dar adevărul este — și-i știut îndeobște — că eludează încă din ziua ratificării tratatului de pace clauzele militare ale păcii dela Trianon. Relatările de-o pagină și jumătate ce le-am publicat în numărul al 13 lea al „Gazetei Antirevizioniste” și cele ce le-am dat despre inarmările Ungariei în alte numere precedente, au putut să lămurească pe deplin pe oricine despre modul blestemat cum a eludat Ungaria aceste clauze.

Urișele pregătiri militare ale Ungariei

Ziarul „Universul” a publicat Vineri un articol de destăinuire senzațională ale unui ungur, referitoare la inarmările urișe ale Ungariei hortiste.

Ni se arată că Ungaria lui Bethlen și Gömbös calcă de mult stipulațiunile tratatului de pace, cari prevăd că nu poate avea un efectiv militar mai mare de 35 de mii de oameni, și acela alcătuit din lefegii.

Serviciul militar este demult obligatoriu.

Efectivul armatei regulate a Ungariei este de 150.000 oameni, înzestrați complet cu mitraliere, artilerie grea, tancuri, trenuri blindate și cu 600 avioane de vânătoare și bombardament. În caz de mobilizare mai stau la dispoziția armatei 10.000 motociclete, 7.500 camioane pentru transportarea trupelor, precum și un număr foarte mare de tractoare pentru artilerie și alte detașamente motorizate.

O parte a acestui armament a fost fabricată în Ungaria, la fabrica de arme din Győr, la uzinele din Csepel, la Diosgyőr și la Budapesta, unde se lucrează febril.

Gazele toxice și celelalte mijloace pentru războiul aiero-chimic, sunt pregătite la Magyaróvár, la fabricile Magyar Vegyipar.

Sate neînsemnate și abia marcate pe hartă din județele Veszprém, Zala, Fehér, etc., au fost transformate în vaste arsenale.

În ultimul timp s'au clădit în satele Ungariei cazărmi noi și moderne, în orașe avându-și sediul numai garnizoanele cu efectiv redus. În mai multe sate din regiunea frontierei sunt organizații cu efectiv de 2—4 mii de soldați.

Afară de armata regulată, mai există în Ungaria 6 regimente de grăniceri, 18.000 de jandarmi călări și pedestri, și numai la Budapesta 10.000 polițiști, cu instrucția militară desăvârșită, înzestrați cu mitraliere și automobile blindate!

La efectivele acestea se adaugă cei 400 de mii de leventi (tineri instruiți militarmente, cari n'au

Ce-i interesează pe unguri din manevrele din anul acesta

Un general în rezervă, Ludovic Németh, se ocupă în „Budapesti Hirlap” de manevrele engleze, franceze și italiene, relevând, firește, ceea ce-i interesează îndeosebi pe unguri.

Dupăce subliniază că manevrele acestea au dovedit că lupta aieriană nu va avea efectul predominant și decisiv ce i se atribuia, relevă două preocupări: aceea a motorizării armatei, și aceea de a face din rezerviști o armată gata imediat pentru luptă.

Motorizarea i-a preocupat în special pe englezi și italieni. Carrele de luptă engleze s'au dovedit bune. Biruința n'a putut fi, totuși, lesne câștigată. Li-a lipsit suficienta pregătire. Generalul maghiar subliniază deosebit impresia produsă de luptele de stradă.

Autorul relevă apoi, și spune că interesează mult obiecția aceasta pe unguri, critica ce o face un ofițer polonez luptei cu uni-

ajuns încă la vârsta încorporării, apoi organizația de elită a zărilor viteji (20 de mii la număr) și organizația de 300 de mii de foștilor combatanți ai generației de divizie Takács-Tolva.

Autorul maghiar încheie arătând că bugetul militarului de război al Ungariei așa-zise „ciuntă” este de două ori mai mare ca al României, și că în garia „desarmată” este cea mai militaristă a Europei centrale, având o armată activă compusă din 550 000 oameni (honorari și leventi) afară de jandarmi, polițiști, etc., și putând mobiliza în orice moment 1 milion 500.000 de soldați organizați și instruiți, înzestrați cu echipament cel mai modern.

Se sporesc în școlile maghiare orele de „sport” militar.

Ministerul de instrucție maghiar a sporit săptămânală trecută dela trei la patru ore pe săptămână orele de gimnastică și de sport militar ale elevilor din școlile secundare, iar pe elevii claselor superioare i-a obligat să facă în plus de două ore câte două ore după-amiaza și anume câte două clase în totală. Dela exercițiile fizice de după-amiaza putea absentă numai agrari cari au învoire specială să se ducă la antrenamentele Asociației generale sportive a elevilor secundare (Kisok). Sporirea orelor de gimnastică și sport militar impune noi angajări de profesori.

tăți motorizate. Relevă că în curi mlăștinoase și nisipoase, de luptat cu multe greutate.

Pe francezi i-a preocupat special eficacitatea imediatei miteri pe front a rezerviștilor. constatat multă bunavoință, schimb multă oboseală. Le șeste rezerviștilor convenitul antrenament sportiv, turistic.

Despre manevrele italiene, au căutat în special să verifice eficacitatea unităților motorizate a celor iuți, autorul nu se pronunță.

Să reținem din expunerea asta importanța mare a antrenamentului turistic. Pentruca să dăm seama de ce și 'n Ungaria și în societatea maghiară dela turismul preocupă așa de mult.

E cu cale să subliniem și acest loc păcatul ce-l facem românii când neglijăm sportul acesta atât de important, de frumos și de sănătos.

Dr. Eckhardt recunoaște desmințind...

Primul delegat maghiar la Geneva mărturisește că la 26 Sept. teroriștii se mai aflau încă la Jankapuszta. —

Agentele telegrafice au comunicat și presei noastre cotidiene declarațiile făcute ziaristilor de primul delegat al Ungariei la Liga Națiunilor după ce s-a publicat memoriul iugoslaviei, dar te vom omis tocmai ceea ce era mai interesant în ele.

Vom reproduce deci această parte a declarațiilor d-lui Eckhardt după numărul din 29 Nov. al ziarului său, „Uj Magyarorszag”. După ce a spus că conspirația care i-au căzut victime regele Alexandru și Louis Barthou n'a fost pusă la cale în Ungaria ci în străinătate, și după ce a spus că va dovedi că la Jankapuszta a fost niciodată o tabără de teroriști, d. Eckhardt a declarat următoarele:

„N'a fost la Jankapuszta decât o mizeră arendare, unde au locuit 30—40 de emigranți croați. Arenda aceasta a luat ființă pe bază de drept privat, prin contract, și când guvernul maghiar n'a hotărât să îndepărteze pe emigranții ce trăiau acolo, n'a putut s'o obțină decât presionând pe emigranți prin autoritățile administrative, ca să plece de bunăvoie. Măsurile acestea s'au și dovedit de fapt eficace. Lichidarea la Jankapuszta s'a început de fapt în Aprilie și s'a sfârșit totuși la 1 Octomvrie, potrivit modului normal de-a lichida o arendă agricolă. După ce au primit îndrumările guvernului maghiar, s'a început imediat plecarea dela Jankapuszta a emigranților croați ce trăiau acolo, în măsura în care li-o făceau cu putință posibilitățile de existență. Constat că o parte dintre emigranții cari au trăit la Jankapuszta s'au împrăștiat și s'au angajat la munci agricole prin diferite sate și ferme învecinate, ca să-și asigure existența, iar o parte s'au retras la Nagykanizsa și au încercat de acolo să-și asigure o existență. Dar s'a constatat de asemenea și aceea, că jumătate cel puțin dintre emigranții cari au trăit la Jankapuszta, au părăsit de primăvara până la sfârșitul lui Septemvrie Ungaria. La 1 Oct. s'a instalat la Jankapuszta un nou arendaș, după lichidarea precedentei arendei a luat de fapt sfârșit.”

Declarațiile acestea ale d-lui Eckhardt sunt adevărate declarații de om prins cu mâța în sac. Precum se știe îndeobște, nu numai miniștrii plenipotențieri ungurești dela Londra, Paris, Ankara, Roma, etc., au declarat-o stereotip (deci după o notă emnată dela guvern), că așa-zisa arendă croată dela Jankapuszta s'a lichidat cu totulul astă primăvară, după demersul iugoslav, ci a declarat acest lucru și d. Eckhardt însuși, care acum vine și recunoaște:

Că lichidarea nu s'a putut face decât la 1 Oct., „potrivit modului normal de-a lichida o arendă agricolă” (Vor fi trebuit probabil să aștepte ca să samene grâu de toamnă pentru noul arendaș, sau să mai stea după recoltatul grâului până fac din el spirit, fiindcă aveau, precum se știe,

și-o fabrică de băuturi alcoolice);

Că — deci — la 26 Sept., când s'au tras la sorți atentatorii, teroriștii se aflau încă la Jankapuszta;

Că s'au răspândit apoi prin satele și pela fermele învecinate, unde trimișii speciali ai ziarelor parisiene i-au mai găsit și după atentat;

Că unul dintre ei — exact cum au arătat trimișii ziarelor parisiene — s'au mutat la Nagykanizsa (d. Eckhardt a uitat să amintească cazarma unde și-au găsit noul azil);

Că, în sfârșit, numai jumătate dintre teroriștii croați din Ungaria au plecat peste graniță în răstimpul dela A-

prilie la 1 Octomvrie (d. Eckhardt se exprimă nostim: „au părăsit de primăvara până la sfârșitul lui Septemvrie Ungaria”; n'o fi vrând să nsemne stilul acesta o porțiță de scăpare pentru cazul că se va adevăra c'au revenit apoi în Ungaria?)

Declarațiile primului delegat maghiar dela Liga Națiunilor nu sunt deci altceva decât o confirmare a acuzațiilor ce s'au adus Ungariei.

Nu va fi exclus să-l mai vedem pe d. Eckhardt recunoscând și alte lucruri pe cari le-a tăgăduit până acum.

Curtea de casație maghiară complice cu atentatorii

— De ce s'a judecat apelul teroristului Premej în ziua atentatului de la Marsilia.

Relatând în n-ru al 6-lea al „Gazetei Antirevizioniste” despre atentatul dela Marsilia și despre dovezile de complicitate a maghiarilor ce se puteau cunoaște la data aceea, am atras atenția sub titlul „Simplă întâmplare...”, asupra unei coincidențe mai mult decât ciudate: Curtea de Casație maghiară a confirmat condamnarea teroristului croat Premej exact în Marșea atentatului!

Atentatorul acesta figurează și în dosarul prezintat de Iugoslavia Ligii Națiunilor. A fost dat în judecată numai după repetate demersuri ale guvernului iugoslav, și a fost osândit, pentru că guvernul maghiar să-i poată exploata condamnarea dacă ar fi vreodată vorba de o complicitate a oficialității ungurești cu teroriștii croați. Procesul s'a judecat la tribunalul din faimoasa Nagykanizsa, și, precum am arătat în numărul nostru amintit și a arătat-o și memoriul prezintat de Iugoslavia la Societatea Națiunilor, n'a fost decât o provocătoare înscenare: în loc să se fi făcut procesul lui Premej s'a făcut procesul Iugoslaviei, iar procurorul a făcut rechizitoriul statului sârbesc, în loc să-l fi făcut pe al banditului din solda irendei și-a oficialității maghiare.

După asemenea antecedente, am fost în drept să scriem în numărul citat al „Gazetei Antirevizioniste” despre coincidența ciudată a confirmării osândei lui Premej în ziua atentatului dela Marsilia:

„Va fi fost și-această coincidență tot o întâmplare, precum a fost faptul că postul de radio din Budapesta a putut s'annunțe atentatul dela Marsilia înaintea celorlalte posturi de emisie radiofonice. Sunt multe minunile ce ni-l dat să le vedem în ziua de astăzi!”

Acuzația ce se cuprinde în rândurile de mai sus la adresa Curții maghiare de casație, poate fi astăzi formulată categoric. Pentru că s'a dovedit pe deplin că au-

toritățile maghiare știau de mai înainte ziua atentatului, și că în noaptea asasinării au luat măsuri pentru evacuarea teroriștilor ce mai erau la Jankapuszta.

Autoritățile maghiare știau ziua atentatului!

Cititorii presei cotidiene cunosc acest lucru din corespondența parisiiană a ziarului iugoslav „Politika”, transmisă de „Rador” ziarelor românești la 4 Dec.

Se arată în această deosebit de interesantă corespondență că ancheta autorităților franceze a stabilit următoarele:

Căpetenia de bandiți dela Jankapuszta Perceț alias Horvath a fost și înainte și după atentat la Budapesta, și se mai află și astăzi acolo. La 6 Oct. a chefulit cu artistele dela barul „Zanzibar”. A făcut și în zilele imediat premergătoare atentatului, și în cele următoare, vizite la ministerul de externe și la poliția capitalei; a vorbit la telefon cu colonelul Percevic din Viena (care, după cum se știe, fusese la 26 Sept. la Jankapuszta ca să aleagă pe atentatori) și îndată apoi s'a dus la poliția din Budapesta și la legăția italiană.

Ancheta autorităților franceze a stabilit deasemenea — arată în continuare corespondența ziarului din Belgrad — că în ziua atentatului Perceț se afla la țărâna Dénés din satul Beleznya de lângă Jankapuszta. Pela orele 10 seara a venit un ofițer din jandarmeria maghiară, l-a trezit și s'au dus cu automobilul la Jankapuszta ca să dea poruncă teroriștilor să evacueze tabăra. În timp ce se făceau operațiile de evacuare, o patrulă de jandarmi unguri venea și aducea ofițerului știri, iar acesta le comunica lui Perceț. Teroriștii dela Jankapuszta au fost duși în cap de noapte la gara Murakeresztur și imbarcați pentru Iharos. De aci Perceț a plecat la Budapesta, iar tovarășii săi au fost ascunși de jandarmii unguri.

Mâna Budapestei în statele succesoare

„Uj Magyarorszag” din 6 Dec. publică o telegramă din Bratislava, în care se arată că autoritățile cehoslovace au făcut o rază înopinată și au pus mâna pe șase unguri cari formau centrul unei organizații zise „a voluntarilor maghiari”, pusă la cale de irendea maghiară ca să organizeze în Slovacia o conspirație.

În acelaș număr, „Uj Magyarorszag” se laudă că are legături cu irendiștii din Slovacia, și că unul dintre capetele de acuzație ce s'au

adus lui Ilie Köves, proprietarul condamnat deunăzi la 3 ani închisoare al ziarului „Kassai Ujság” din Koșice, a fost că a avut legături irendetiste cu deputatul St. Milotay, directorul lui „Uj Magyarorszag”.

„Pesti Hirlap” din Dec. arată că avocatul amintitului Kövess a fost arestat pentru că a produs în instanță documente emnate dela autoritățile ungurești, la cari nu era îngăduit să ajungă decât prin ministerul de externe dela Praga.

Demonstrațiile în contra concordatului și a acordului dela Roma.

Joi au avut loc în cele mai multe părți ale Ardealului demonstrații în contra concordatului și a acordului referitor la situația Statusului catolic al ungarilor din Ardeal, organizate de Frăția Ortodoxă Română.

S'au ținut adunări și s'au semnat moțiuni prin cari se cere denunțarea concordatului și a acordului amintit.

La Arad, după adunarea FOR-ului, a avut loc la Palatul Cultural o conferință a d-lui prof. univ. Onisifor Ghibu. Conferențiarul, care după cum se știe este inițiatorul și principalul luptător al acestei mișcări, a arătat că trebuie cerută denunțarea concordatului pentru următoarele motive.

1. Prin concordat nu ni se recunoaște integritatea teritorială, deoarece a fost omisă Basarabia;

2. Vasile Goldiș, semnatarul lui, spune în broșura ce a publicat-o cu privire la tratativele duse cu Vaticanul, că pe originalul concordatului s'a pus o apostilă manuscrisă, prevăzând că nu se pot stabili în jară noi ordine călugărești decât cu autorizarea parlamentului; originalul nu se mai găsește, iar parlamentul a ratificat o copie a concordatului în care apostila aceasta nu figurează.

D. prof. Onisifor Ghibu a enumerat derogările ce s'au făcut prin concordatul încheiat la 1927 dela cel tratat la 1920-21 de d. Oct. Goga: renunțarea la dreptul de suprem patronaj al regelui — pe care trebuia să-l moștenim dela unguri —; admiterea contactului direct al catolicilor cu Vaticanul, atunci când patriarhia română nu poate corespunde cu celelalte patriarhii ortodoxe decât prin ministerul de externe, crearea unui vicariat pe seama celor 3000 de armeni ungurizați și renunțarea la reducerea la două a episcopioilor maghiare: la cea de Aiba-Iulia și Timișoara.

A spus apoi că nu e anticatolic și ar fi bucuros dacă ar vedea anulată ruptura dela 1054, dar duce lupta pe care o duce fiindcă Vaticanul a năcut sub influență ungurească revizionistă. A constatat că într-o serie

întreagă de instituțiuni dela Roma directivele le dau ungurii aciuji acolo. Concordatul și acordul privitor la statusul catolic din Ardeal trebuie denunțate și pentru acest motiv. Dorind legături cu Roma, pentruca Vaticanul ni-ar putea și fi nouă ee folos — a spus conferențiarul — dar nu înțelegem să ne punem la cheremul irendetistei ungurești.

Cărți, reviste

„Curente social-politice contemporane. Critica materialismului istoric”, de dr. C. Groșoreanu, Timișoara, 1934.

„România și revizionismul maghiar”, de dr. Aurel Gociman, secretarul general al Ligii Antirevizioniste din Ardeal, tip. ziarului „Universul”, 1934, ed. II.

„Revoluția lui Horea, Cloșca și Crișan” extras din lucrarea „Din trecutul Aradului”, de Iosif Moldovan, Arad, Tip. Dlecezana, 1934.

„Hotarul”, revista literară și culturală a Ateneului popular din Arad, an. II, no. 2, Nov. 1934. Remarcăm din sumarul bogat al noului număr al revistei: Gh. Ciuhandu: Un centenar trist al Românilor arădani; Oct. Lupas: „Pax Hungarica”; prof. Traian Mager: Topografia și onomastica comunei Bănești; M. Păun: Bogomilismul și Românii; Gh. Ciuhandu: Serbările dela Oradea. Literatură semnează d-nii Al. Negură și M. Olinescu. Critici, cronici și note interesante întregesc numărul ca de obicei prețios al revistei arădane.

„Străjerul”, an. I, no. 1 Oradea, Str. Nogall 4, apare de două ori pe lună. Îscălesc articole în acest prim număr d-nii Iosif Bozântan (despre presa destrăcută și despre presa naționalistă), prof. Aurel Popa (16 ani dela noul Ardealului), N. Herlea, V. Brîolu, Eug. Ceantea, Aurel Tr. V. Corbuțiu.

„Duh”, an. I, no. 2, A. vizită de critică și literatură sumarul acestui număr: nescu, G. C. Mior Yvonne Rossignon Dragoș și traduc de Șt. Dan.

S'a nceput la Geneva procesul Ungariei

Consiliul Societății Națiunilor a pus Miercuri pe ordinea de zi a sesiunii sale actuale răspunderea Ungariei în chestiunea asasinatului dela Marsilia.

Sedința în care s'a fixat ordinea de zi a fost prezidată de d. Eduard Beneș, ministrul de externe al Cehoslovaciei, care fusese ales să prezideze sesiunile din anul acesta. Dl. Beneș precum a anunțat-o din primul moment al sesizării Ligii de către guvernul iugoslav, și-a cedat locul președintelui precedent, d-lui Vas-

concellos. Odată cu aceasta a început să protesteze în contra inelicateții delegatului maghiar Eckhardt, care deși știuse că d-sa a anunțat Liga Națiunilor că nu va prezida sesiunea în care va veni pe tapet judecarea Ungariei, a sesizat Liga ca să-l desărcineze pe d. Beneș din demnitatea de președinte.

D. Eckhardt a răspuns d-lui Beneș așa cum îi este obiceiul: jăfnos, imprudent, mistificând. Noua inelicatețe a delegatului maghiar a făcut cea mai urâtă impresie în cercurile Ligii.

terial; că „e de domeniul fanfetei” că au bătut bani; apoi că „după datele anchetei oficiale” (maghiare) emigranții n'au căpătat în Ungaria pașapoarte, dar nici nu au avut posibilitatea să le capete pe cale legală; că, apoi, emigranții au părăsit Ungaria (sic!) tocmai la ordinul autorităților ungurești.

Delegatul maghiar a terminat cu afișarea pacifismului Ungariei. Îndată după d. Eckhardt a luat cuvântul în numele înțelegerii Balcanice d. Tevfik Rușdi Bey, ministrul de externe al Turciei, aducând omagii memoriei regelui Alexandru și a lui Barthou, infierând energic atentatul și spunând că așteaptă dela Ungaria să pedepsească energie pe cei vinovați de atentatul dela Marsilia. *E necesar* — a încheiat delegatul Turciei — să se împledească pe cale internațională o repetare a unor astfel de acte de terorism banditesc.

D. N. Titulescu delegatul României a declarat că își rezervă cuvântul pentru mai târziu, deoarece Ungaria n'a depus încă memoriul-răspuns, și a adăugat că după delegatul maghiar a vorbit de „uneltiri politice ale Micii Înțelegeri”, nu se poate încheia discuția fără a se da ultimul cuvânt Micii Înțelegeri.

D. Beneș delegatul Cehoslovaciei, a spus deasemenea că așteaptă „ntâl” memoriul-răspuns al Ungariei, apoi a subliniat că atentatul dela Marsilia este rezultatul unui sistem terorist ce s'a instaurat în Ungaria, sistem care la nord o vizează pe Cehoslovacia. Reținând din cuvântarea d-lui Eckhardt vorba că Ungaria nu poate avea nimic comun cu atentatul, deoarece nu urmărește reanexarea Croației, d. Beneș a arătat că dacă Ungaria nu urmărește o anexare, urmărește în schimb deslupirea Croației de Sârbia, totașa cum la nord unește mereu pentru a arătat că d. Beneș în tratatul deslupirea Slovaciei. D. Beneș a încheiat arătând că în tratatul dela Londra e calificat agresor și statul care dă „nlesnire” ca să se organizeze pe teritoriul său bande teroriste cari atacă alt stat, și a încheiat arătând că dacă nu exista Liga Națiunilor, am avea astăzi război, deci Societatea Națiunilor să se pătrundă de binefăcătorească misiune ce-o are și să facă dreptate.

Sedința de Sâmbătă

Desbaterile s'au reluat a doua zi la 4 d. a., în momentul când încheiem ziarul.

Urmează să se depună astăzi memoriul-răspuns al Ungariei.

Cine apără Ungaria la Geneva

Adăugăm că ministrul de externe al Ungariei, vestitul Coloman Kánya, cel învinuit în ședința dela 13 Febr. 1934 a parlamentului maghiar că face parte dintre pregătitorii războiului mondial și dintre falsificatorii de franci francezi, se află de Joi la Geneva, ca să dea ajutor d-lui Eckhardt, care în ședința din 16 Nov. 1933 a declarat în parlament că a trebuit să întenteze 30 de procese de calomnie pentru că s'a spus despre el că a făcut parte din banda falsificatorilor de franci.

Săptămâna

În țară am avut o săptămână destul de agitată.

Cercurile politice au continuat să se frământă din pricina afacerii Skoda, care ni-a rezervat pentru săptămâna aceasta o nouă readucere în scenă a fostului ministru național-țărănist Mirto, în aceeași postură ce-a avut-o ca trimis special la Praga. Raportul Bentoiu a ajuns de altfel să fie adoptat de comisia parlamentară de anchetă.

Guvernul a hotărât să institue cu începere din anul viitor un impozit special de două miliarde jumătate pentru înzestrarea armatei. S'a desmințit că ar fi vorba de-un impozit pe capital.

Avocații din capitală sunt în grevă din pricina timbrului nou ce-i vorba să se institue pentru înzestrarea palatelor de justiție.

Căile ferate au fixat pentru 15 Dec. un nou examen — Dnmneșu știe al cătelea — pentru cari au căzut la examenul de limba română.

Săptămâna externă s'a nceput cu o bine

venită înțelegere făcută la Roma pe chestia Saarului. Germania se obligă că dacă plebiscitul din Ianuarie va fi favorabil, garantează libertatea de tratament tuturor cetățenilor, afară de evreii emigrați din Germania, dă drept oricui să părăsească provincia fără a fi supus restricțiilor valutare, ia asupra sa asigurările muncitorești, dă Franței o despăgubire de 150 milioane mărci (circa 900 milioane franci) pentru drumurile de fier și edificiile publice făcute de francezi, și lasă în exploatare fără chirie pe termen de 5 ani minele de cărbuni cari au intrarea pe teritoriul francez putând să exploateze anual 2 milioane 200 de mii de tone.

Acordul a produs mare ușurare în toată lumea mai cu seamă că n'același timp tratativele ce le duc la Paris trimisul lui Hitler, Ribentrop, prilejuiseră manifestări de serioasă cordialitate franco-germană. S'arecuse că marile primejdii ce le-ar putea aduce plebiscitul din Saar, au fost definitiv înlăturate.

Se va înțelege deci de ce trebuie să privim cu multă suspiciune bomba care s'a aruncat tocmai dela Paris, prin „Le Journal”, a doua zi după acordul dela Roma. Ziarul amintit a publicat o scrisoare a căpitănului german Ernst, executat cu prilejul răscoalii antihitleriste de astă vară, în care se spune că Reichstagul a fost incendiat din ordinul lui Gobbels și Göring. Decă ocamdată nu se știe nici ce e adevărat din știrea aceea, sta de senzație și nici în ce măsură va influența raporturile franco-germane.

La Geneva — fiindcă problema Saarului nu mai prezintă primejdie — toată atenția e concentrată asupra complicității Ungariei în chestia atentatului dela Marsilia. Judecata s'a nceput Vineri după amiază.

Din Iugoslavia s'au expulzat 2700 de cetățeni maghiari. Ungaria face o enormă agitație pe această chestie, iar presa maghiară dela noi îi ține isonul.

În Rusia au fost câteva zeci de executări în urma omorării secretarului general al partidului comunist Kirov.

INFORMAȚIUNI

„Gazeta Antirevizionistă” a intrat cu numărul de față în a patra lună de existență.

Nu vom face niciun bilanț, pentru că cititorii l-au făcut singuri. Am primit din atâtea părți încredințări că ni-am făcut pe deplin datoria de a da opiniei publice românești un organ de documentare serios, încât nu ne lipsește decât satisfacția de a vedea că și cititorii cari au primit această modestă dar prea utilă publicație, își îndeplinesc cu toții datoria, achitându-și abonamentul.

Mulțumind călduros celor cari și-au achitat abonamentul, îi rugăm stăruitor pe toți câți nu și l-au plătit până acum, să

țină seamă de greutatea mari cu cari apare o asemenea publicație, să-și achite modestul bonament.

—Ziarul „Politika” din Budapesta anunță că șeful de bancă Perceț dela Jankapuszta s'a aflat și-azi în Ungaria. A fost ascuns în edificiul prefecturii din Sopron până la 30 Noiembrie când a fost dus de subprefectul de-acolo la Budapesta.

—Ziarele budapestane anunță că guvernul Gömbös și-a terminat proiectul de reformă electorală și-l va depune înaintea de Cămin, odată cu un proiect de lege prin care se extind drepturile regentului Horthy.

Abonamente:
Pe un an 160 lei
Pe șase luni 90 lei
Pentru autorități, instituțiuni, întreprinderi 600 L

Întâia zi a procesului unguresc

Vineri după amiază s'a început judecata, după o sesiune jumătate de pauză extrem de nerăbdătoare, în timpul căreia s'au ținut lanț consfătuirile și tratativele. (D. Titulescu, revenit Miercuri dimineața dela București, a prezidat în acest timp mai multe consfătuiri ale Înțelegerii Balcanice și ale Micii Înțelegeri).

Istorică sedință s'a nceput cu un rechizitoriu făcut Ungariei de d. Ieftici, ministrul de externe al Iugoslaviei.

Delegatul iugoslav a spus că declară hotărât, în deplina conștiință a gravității acuzației ce o aduce, că nu se poate ca guvernul maghiar să nu fi avut cunoștință de îndeletnicirile croaților oploșiți în Ungaria. Iugoslavia nu credea decât să i se facă dreptate, și o reclamă cu toată tăria.

Declarației d-lui Ieftici i s'au asociat imediat d-nii Titulescu și Beneș.

Co a îngăimat d. Eckhardt

A luat apoi cuvântul delegatul maghiar, Tiberiu Eckhardt.

A spus că acuzațiile nedrepte ce s'au adus Ungariei nu-l vor face să-și piardă calmul, după cum nu și l-a pierdut nici Ungaria, deși de săptămâni de zile se duce în contra ei o campanie de calomnii urmată acum de prigoane cari au revoltat „toată lumea”.

„Nu voi urma pe onoratul delegat iugoslav — a continuat apoi falsificatorul de franci francezi — pe calea primejdioasă ce-a ales-o prin calomnierea fără motiv și fără temei a Ungariei”.

A vorbit apoi despre repulsia ce ar avea-o Ungaria față de ideea de atentat, a stăruit asupra dolului ce-l ordonase guvernul maghiar pentru regele iugoslav, spunând că ungurii n'au avut de ce să-l omoare, deoarece cavalerii cum sunt, s'au învâțat încă din război să-și cinstească eroismul, apoi imediat și-a stricat tot slabul efect al acestei perorații, spunând: că Ungaria e mulțumită că s'a adus chestiunea

la Liga Națiunilor, și consideră că-i corect să se ocupe de ea Liga și să facă lumină, întâi de toate pentru că să se pună capăt terorismului internațional.

(Vorba aste nesocotită a d-lui Eckhardt a mai fost spusă odată, după depunerea memoriului iugoslav, în declarațiile făcute de delegatul maghiar ziariștilor. Precum se știe, ziariștii l-au pedepsit trântindu-i ostentativ ușa. Acum a repetat-o în consiliul Ligii Națiunilor).

D. Eckhardt a vorbit apoi despre expulzările de unguri din Iugoslavia, uitând să spună că-i vorba de simple expulzări polițienești exclusiv ale unor cetățeni maghiari. A spus că guvernul maghiar s'a mulțumit să le aducă la cunoștință Crucii Roșii maghiare, care a sesizat apoi Crucea Roșie geneveză.

Apoi a început să vorbească despre memoriul iugoslav, și anume protestând pe toată linia.

A protestat în contra amestecării Ungariei sau a oricărei autorități ungurești în „atentatul IUGOSLAV” (sic!)

A protestat în contra afirmației că a fost la Jankapuszta o tabără de teroriști, și a declarat că n'a fost acolo niciodată o asemenea tabără, deoarece e vorba de o „modestă fermă”, de o arendare privată, de 30—40 de muncitori agricoli. Autoritățile maghiare au denunțat arenda și s'a început vânzarea produselor de-acolo, iar la 1 Oct. arenda a fost lichidată și noul arendaș instalat atunci n'a mai angajat pe niciunul dintre muncitorii croai. Guvernul maghiar — a spus d. Eckhardt — a anunțat la 26 Apr. pe guvernul iugoslav, că a luat toate măsurile pentru croaii să plece dela Jankapuszta. (Delegatul maghiar a uitat că acum câteva săptămâni a declarat altceva: și anume, că la 26. IV guvernul maghiar a anunțat că NU MAI E la Jankapuszta niciun emigrant croai!)

D. Eckhardt a spus mai departe: că nici la Jankapuszta nici alurea croaii n'au căpătat arme sau muniții dela guvernul maghiar sau dela autoritățile maghiare civile sau militare; că „e deasemenea neîntemeiată” acuzația că li s'a dat de către autoritățile maghiare sprijin ma-